



**National Library
of Sweden**

Denna bok digitaliserades på Kungl. biblioteket år 2012

E. K. A. S. O. 10
STATENS OFFENTLIGA UTREDNINGAR 1950:30
SOCIALDEPARTEMENTET



PARTSORGAN
INOM
YRKESINSPEKTIONENS DISTRIKT

BETÄNKANDE AVGIVET AV

SÄRSKILT TILLKALLADE SAKKUNNIGA

S T O C K H O L M

1 9 5 0

Statens offentliga utredningar 1950

Kronologisk förteckning

1. Elkraftutredningens redogörelse nr 2: 18. Redogörelse för detaljdistributörerna samt deras råkraftkostnader och priser vid distribution av elektrisk kraft. Örebro län. Beckman. 44 s. K.
2. Betänkande angående tyskgruvorna och centralorgan för gruvärenden. Victor Petterson. 157 s. H.
3. Betänkande med förslag angående folkskolans disciplinmedel m. m. Kihlström. 137 s. E.
4. Skolöverstyrelsens utlåtande angående beskäring av timplanerna vid de allmänna läroverken m. fl. läroanstalter. Statens Reproduktionsanstalt. 105 s. E.
5. Ortsavdragskommittén. Betänkande med förslag till ändrade kommunala ortsavdrag m. m. Beckman. 199 s. Fl.
6. Utredning angående överflyttning av viss del av riksbankens rörelse till en statlig affärsbank m. m. Marcus. 64 s. Fl.
7. 1949 års uppbördssakkunniga. 1. Betänkande med förslag till vissa ändringar i uppbördsförfarandet. Marcus. 112 s. Fl.
8. Betänkande angående rationaliseringsverksamheten inom den offentliga förvaltningen. Beckman. 155 s. Ju.
9. Utredning angående de handelspolitiska arbetsformerna m. m. 2. Redogörelse för de olika avtalstyperna i det svenska avtalssystemet. Katalog och Tidskriftstryck. 74 s. H.
10. Den svenska elbranschens kapacitet och konkurrensförhållanden. Marcus. 175 s., 1 pl. H.
11. Socialvårdskommitténs betänkande. 17. Utredning och förslag angående lag om socialhjälp m. m. Beckman. 64* s., 515 s. S.
12. Handelsutbildningskommitténs betänkande och förslag. 1. Handelsgymnasierna. Marcus. 445 s. E.
13. Skyddsrum för civilbefolkningen. Nordisk Rotogravyr. 154 s., 1 pl. I.
14. Betänkande rörande Sveriges smalspåriga järnvägar. Del 4. De smalspåriga västgötabanorna. Gummesson. 99 s. K.
15. 1948 års järnbruksutredning. Betänkande angående järnbrukens arbetskraftsförsörjning och därmed sammanhängande problem. Kihlström. 55 s. S.
16. Förberedande utredning angående lagstiftning på skadeståndsrättens område. Av I. Strahl. Victor Petterson. 168 s. Ju.
17. Betänkande med förslag rörande decentralisering inom väg- och vattenbyggnadsverket m. m. Victor Petterson. 151 s. K.
18. Elkraftutredningens redogörelse nr 2: 19. Redogörelse för detaljdistributörerna samt deras råkraftkostnader och priser vid distribution av elektrisk kraft. Västmanlands län. Beckman. 37 s. K.
19. Betänkande med utredning och förslag angående fordringar på synförmågan för anställning i allmän och enskild tjänst m. m. Kihlström. 235 s. S.
20. Undersökning rörande brukningskostnadernas samband med åkerfältens storlek, form och beskaffenhet. Gernandt. 276 s. Jo.
21. 1944 års allmänna skattekommitté. 4. Betänkande med förslag angående ändrade bestämmelser för beskattning av periodiskt understöd, m. m. samt av utdelning av svenska aktier och andelar i vissa fall, m. m. Marcus. 170 s. Fl.
22. Statsbidrag för ålderdomshem. Beckman. 61 s. S.
23. Statens sjukhusutredning av år 1943. Betänkande 5 angående verksamheten vid sjukhustvätterierna och möjligheterna att rationalisera densamma. Kihlström. 201 s. I.
24. Betänkande med förslag till det rättspsykiatriska undersökningsväsendets organisation. Norstedt. 62 s. Ju.
25. Det statliga utredningstrycket. Trycksakskommitténs betänkande. Idun. 43 s. Fl.
26. Kommittésvenska. En undersökning och ett försök till riktlinjer av E. Wellander. Bilaga till trycksakskommitténs betänkande. Idun. 88 s. Fl.
27. Betänkande med förslag till ny lag om flottning i allmän flottled, m. m. Beckman. 220 s. Ju.
28. Länsstyrelsernas organisation och ställning inom länsförvaltningen. Idun. VI, 680 s. I.
29. Betänkande angående arbets- och kapitalkostnaderna i jordbrukskalkylen. Idun. 369 s. Jo.
30. Partsorgan inom yrkesinspektionens distrikt. Marcus. 39 s. S.

Anm. Om särskild tryckort ej angives, är tryckorten Stockholm. Bokstäverna med fetstil utgöra begynnelsebokstäverna till det departement, under vilket utredningen avgivits, t. ex. E. = ecklesiastikdepartementet. Jo. = jordbruksdepartementet.

STATENS OFFENTLIGA UTREDNINGAR 1950: 30
SOCIALDEPARTEMENTET



PARTSORGAN
INOM
YRKESINSPEKTIONENS DISTRIKT

BETÄNKANDE AVGIVET AV

SÄRSKILT TILLKALLADE SAKKUNNIGA

STOCKHOLM 1950
ISAAC MARCUS BOKTRYCKERI-AKTIEBOLAG
507760



THE DISTRICT OF COLUMBIA



PARSONS

FROM

THE INSPECTION DISTRICT

RECEIVED

THE DISTRICT OF COLUMBIA

RECEIVED

Innehållsförteckning

<i>Skrivelse till Herr Statsrådet och Chefen för Kungl. Socialdepartementet</i>	5
<i>Kap. 1. Inledning</i>	7
Direktiven	7
Motionernas huvudsakliga innehåll	8
Framställningar i ämnet	9
<i>Kap. 2. Arbetarskyddets nuvarande organisation i huvuddrag</i>	10
<i>Kap. 3. Kommitténs överläggningar m. m. med berörda parter och organ</i>	15
Överläggningar m. m. med yrkesinspektionens befattningshavare	15
Uttalanden i anledning av enkätsvaren från yrkesinspektionens befattningshavare	19
Överläggningar med berörda parter	20
<i>Kap. 4. Kommitténs överväganden rörande behovet av en partsrepresentation</i>	24
Kan en partsrepresentation väntas medföra en reell förändring av den utformning arbetarskyddsåtgärder ges?	25
Kan en partsrepresentation väntas medföra sådan psykologisk effekt att arbetarskyddet blir mera effektivt eller sådan kontakt att arbetarskyddet förstås bättre?	29
<i>Kap. 5. Kommitténs överväganden rörande olika möjligheter att utforma en partsrepresentation och kommitténs förslag</i>	31
Styrelsealternativet	32
Rådsalternativet	34
Kommitténs förslag	37
Särskilt yttrande	39

Introduction

The purpose of this study is to investigate the effects of the proposed system on the performance of the system.

The study is organized as follows. Section 2 describes the proposed system. Section 3 describes the experimental setup.

Section 4 presents the results of the experiments. Section 5 discusses the conclusions of the study.

Section 6 presents the conclusions of the study. Section 7 presents the conclusions of the study.

Section 8 presents the conclusions of the study. Section 9 presents the conclusions of the study.

Section 10 presents the conclusions of the study. Section 11 presents the conclusions of the study.

Section 12 presents the conclusions of the study. Section 13 presents the conclusions of the study.

Section 14 presents the conclusions of the study. Section 15 presents the conclusions of the study.

Section 16 presents the conclusions of the study. Section 17 presents the conclusions of the study.

Section 18 presents the conclusions of the study. Section 19 presents the conclusions of the study.

Section 20 presents the conclusions of the study. Section 21 presents the conclusions of the study.

Section 22 presents the conclusions of the study. Section 23 presents the conclusions of the study.

Section 24 presents the conclusions of the study. Section 25 presents the conclusions of the study.

Section 26 presents the conclusions of the study. Section 27 presents the conclusions of the study.

Section 28 presents the conclusions of the study. Section 29 presents the conclusions of the study.

Section 30 presents the conclusions of the study. Section 31 presents the conclusions of the study.

Section 32 presents the conclusions of the study. Section 33 presents the conclusions of the study.

Section 34 presents the conclusions of the study. Section 35 presents the conclusions of the study.

Section 36 presents the conclusions of the study. Section 37 presents the conclusions of the study.

Section 38 presents the conclusions of the study. Section 39 presents the conclusions of the study.

Section 40 presents the conclusions of the study. Section 41 presents the conclusions of the study.

Till Herr Statsrådet och Chefen för Kungl. Socialdepartementet

Med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande tillkallade Herr Statsrådet den 30 juni 1948 direktören i Svenska arbetsgivareföreningen Alvar Odholm, ledamoten av riksdagens första kammare, kassören Anton Sjö och kanslichefen i Arbetarskyddsnämnden Erik Thörnberg för att inom socialdepartementet biträda med utredning av frågan om partsrepresentation inom yrkesinspektionens distrikt. Därjämte uppdrogs åt Thörnberg att såsom ordförande leda de sakkunnigas arbete.

Sedan Odholm avlidit den 6 november 1948 förordnades direktörsassistenten i Svenska arbetsgivareföreningen Sven Hydén den 25 november 1948 till sakkunnig.

Med anledning av att Sjö på grund av sjukdom icke kunde deltaga i de sakkunnigas överläggningar förordnades den 16 september 1949 förbundssekreteraren i Svenska metallindustriarbetareförbundet Erik Collin till sakkunnig. Från sistnämnda dag har Sjö icke deltagit i de sakkunnigas arbete.

Till sekreterare åt de sakkunniga, som antagit benämningen »Kommittén för utredning av partsrepresentation inom yrkesinspektionens distrikt», utsågs den 13 oktober 1948 t. f. andre kanslisekreteraren Lars Lemne.

Sedan kommittén slutfört sitt uppdrag får den härmed vördsamt överlämna sitt betänkande.

Hydén har avgivit särskilt yttrande.

Stockholm i september 1950.

ERIK THÖRNBERG

ERIK COLLIN

SVEN HYDÉN

Lars Lemne

Stockholm i september 1950.

Hydén har avgjort saken till min förmån.

Med vänlig hälsning.

Sedan kommittén skildes till uppgift har den härmed upplösats.

Med vänlig hälsning till Erik Thörnberg och hans familj.

Med vänlig hälsning till Erik Thörnberg och hans familj.

Med vänlig hälsning till Erik Thörnberg och hans familj.

Med vänlig hälsning till Erik Thörnberg och hans familj.

Med vänlig hälsning till Erik Thörnberg och hans familj.

Med vänlig hälsning till Erik Thörnberg och hans familj.

Med vänlig hälsning till Erik Thörnberg och hans familj.

Med vänlig hälsning till Erik Thörnberg och hans familj.

Med vänlig hälsning till Erik Thörnberg och hans familj.

Med vänlig hälsning till Erik Thörnberg och hans familj.

Med vänlig hälsning till Erik Thörnberg och hans familj.

Med vänlig hälsning till Erik Thörnberg och hans familj.

Med vänlig hälsning till Erik Thörnberg och hans familj.

Med vänlig hälsning till Erik Thörnberg och hans familj.

Med vänlig hälsning till Erik Thörnberg och hans familj.

Med vänlig hälsning till Erik Thörnberg och hans familj.

Med vänlig hälsning till Erik Thörnberg och hans familj.

Med vänlig hälsning till Erik Thörnberg och hans familj.

Med vänlig hälsning till Erik Thörnberg och hans familj.

Med vänlig hälsning till Erik Thörnberg och hans familj.

Med vänlig hälsning till Erik Thörnberg och hans familj.

Med vänlig hälsning till Erik Thörnberg och hans familj.

Med vänlig hälsning till Erik Thörnberg och hans familj.

Med vänlig hälsning till Erik Thörnberg och hans familj.

Med vänlig hälsning till Erik Thörnberg och hans familj.

Med vänlig hälsning till Erik Thörnberg och hans familj.

KAP. 1

Inledning

Direktiven

De sakkunniga, vilka antagit benämningen kommittén för utredning av partsrepresentation inom yrkesinspektionens distrikt, ha erhållit följande direktiv för sitt arbete.

Den allmänna yrkesinspektionen är f. n. organiserad på elva distrikt. För den kvinnliga yrkesinspektionen finnes särskild distriktsindelning liksom för tillsynen å arbetarskyddet vid gruvor m. m. Inom vart och ett av den allmänna yrkesinspektionens distrikt finnes en yrkesinspektör, vilken enligt instruktionen för yrkesinspektionen är ansvarig för att tillsynstjänsten i allmänhet på behörigt sätt fullgöres inom distriktet. De yrkesinspektionen enligt arbetarskyddslagen tillkommande befogenheterna utövas i regel av yrkesinspektören.

I propositionen nr 184 till 1948 års riksdag framlade Kungl. Maj:t förslag om inrättande av en särskild arbetarskyddsstyrelse samt om viss omorganisation och förstärkning av yrkesinspektionen. Enligt förslaget skulle i yrkesinspektionens chefsmyndighet, arbetarskyddsstyrelsen, ingå representanter för arbetsmarknadens partsorganisationer även vid behandling av viktigare arbetarskyddsärenden. Beträffande den lokala organisationen föreslogs däremot icke någon principiell ändring i nuvarande organisation. Yrkesinspektören skulle sålunda fortfarande vara ensam ansvarig för tillsynstjänsten i allmänhet inom distriktet.

Med anledning av propositionen yrkades i de likalydande motionerna I: 284 och II: 454, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att förslag om inrättande av allmänna styrelser för yrkesinspektionens distrikt, vari arbetsmarknadens parter skulle beredas representation, snarast måtte föreläggas riksdagen.

Statsutskottet, som tillstyrkte den i propositionen föreslagna partsrepresentationen i arbetarskyddsstyrelsen, anförde (utlåtande nr 148) beträffande nämnda motioner, att utskottet funne de skäl som anförts till stöd för desamma värda beaktande. Det syntes dock utskottet kunna ifrågasättas, om icke distriktsstyrelserna borde inskränkas till att omfatta endast representanter för parterna på arbetsmarknaden. Dylika representanter borde kunna medverka till att yrkesinspektionen i distrikten fingo ökad effektivitet. De skulle måhända icke kunna fungera som styrelse i vedertagen mening utan snarare som ett rådgivande organ med vilket yrkesinspektören i distriktet kunde överlägga angående större frågor och i ärenden av principiell innebörd. Det kunde antagas, att ett dylikt »råd» även skulle medföra viss avlastning i arbetsbördan för centralmyndigheten. Arbetsuppgifterna för partsrepresentanterna i distrikten borde bestämmas i anslutning till den nya lag om arbetarskydd, som nu förberedes. Icke minst med hänsyn till sistnämnda omständighet vore det enligt utskottets mening motiverat att utredning nu verkställdes angående ändamålsenligheten av partsrepresentanter i yrkesinspektionens distrikt. Vid den sålunda förordade utredningen borde beaktas angelägenheten av att dylika organ i distrikten icke borde medföra nämnvärd ökning av administrationen.

Utskottets utlåtande godkändes av riksdagen.

Jag delar för min del utskottets mening rörande värdet av ett samarbete mellan tillsynsorganen på arbetarskyddets område samt arbetsmarknadens partsorganisationer, och finner av skäl som utskottet anfört motiverat att en utredning verkställas angående ändamålsenligheten av en partsrepresentation i yrkesinspektionens distrikt.

Motionernas huvudsakliga innehåll

I de i direktiven för kommittén åsyftade likalydande motionerna till 1948 års riksdag (I: 284 och II: 454) åberopas inledningsvis bl. a. departementschefens uttalande i prop. 1948: 184 (s. 10) att det totala antalet olycksfall i arbete under 1947 uppskattats till 282 000 d. v. s. över 900 per arbetsdag och att nedbringande av antalet olycksfall i första hand fordrade en ökad insats i skyddsarbetet av arbetsgivare och arbetstagare. Här efter anföra motionärerna i huvudsak följande.

Vi dela helt departementschefens uppfattning härvidlag. Däremot anse vi, att detta ökade intresse, denna vidgade ansvarskänsla och denna stora fond av erfarenhet, som på detta område finns att tillgå hos parterna i vårt lands arbetsliv, på ett mera effektivt sätt bör och kan genom lagstiftning knytas till de samhällseliga organen.

Liksom departementschefen — prop. 1948: 184 s. 45 — finner det vara väl motiverat att bereda arbetsmarknadens parter representation i arbetarskyddets centrala ledning (arbetarskyddsstyrelsen), anse vi det vara synnerligen välmotiverat även med liknande representation i ledning för de olika distrikten inom den allmänna yrkesinspektionen.

Enligt nu gällande instruktion — och någon ändring på denna punkt är icke ifrågasatt — vilar hela ledningen av de geografiskt stora distrikten på yrkesinspektören, alltså en enda person, som också ensam har att bära ansvaret för en verksamhet, varav hundratusentals människors säkerhet till liv och lem beror.

Om varje distrikt erhåller en särskild styrelse vari arbetsmarknadens olika parter äro representerade — således även arbetsledare och tjänstemän — kommer inte bara denna dess ledar- och ansvarsställning att vidgas och fördelas, utan jämväl komma även andra fördelar att vinnas.

Genom tillsättandet av distriktsstyrelser sammansatta på nu nämnt sätt knytas till yrkesinspektionen och skyddsverksamheten representeranter för det praktiska livet, vilkas erfarenhet, ansvarskänsla, initiativförmåga, bekantskap med lokala förhållanden och intima förbindelser med arbetsmarknadens intresseorganisationer komma att i långt högre grad stimulera och effektivisera samhällets verksamhet i skyddsarbetet än enbart från ett ämbetsverk i Stockholm dirigerade ämbets- och tjänstemän kunna göra.

En annan viktig förutsättning för att ett samhällsorgan på detta område skall kunna funktionera i alla avseenden tillfredsställande och utföra prestationer, som svara emot de kostnader det kräver, är att det åtnjuter sitt klientels förtroende.

Trots att det är lockande, skola vi inte ingå på någon kritik av den verksamhet, som tills nu bedrivits av yrkesinspektionen, utan vi nöja oss med att konstatera, att inom vidsträckta kretsar sådant förtroende saknas. Även om detta förhållande kan förklaras med att yrkesinspektionens resurser varit otillräckliga så är detta dock icke hela anledningen, ty även andra orsaker ha härvidlag medverkat. En nödvändig förutsättning för yrkesinspektionens effektivisering är, att detta förtroende återställs. Behovet därav ökar i styrka inför den nu föreslagna utbyggnaden och därmed följande kostnadsökningar för organisationen.

Ett nödvändigt förtroende för ett så viktigt samhällsorgan som yrkesinspektionen är kan enligt vårt förmenande inte på bättre sätt återvinnas och vidmakthållas än genom att giva ifrågavarande direkt intresserade medborgargrupper, som finnas i vårt lands olika delar, tillfälle till aktivt deltagande i samhällets ansträngningar för nedbringandet av antalet olycksfall och fall av yrkessjukdomar. Vi finna det desto angelägnare att medverka till åstadkommande av detta deltagande som några praktiska olägenheter eller orimliga kostnader härav inte lära kunna påvisas bliva följden.

Framställningar i ämnet

Till kommittén ha inkommit framställningar från Svenska gruvindustriarbetareförbundet, Tjänstemännens centralorganisation, Malmö fackliga centralorganisation och Stockholms byggnadsfackföreningars samorganisation om beaktande av vissa synpunkter dessa organisationer företräda.

Svenska gruvindustriarbetareförbundets framställning innehåller begäran om införande av partsrepresentation jämväl inom bergmästardistriktet. Enär utredning härom ligger utanför de direktiv, som kommittén erhållit för sitt arbete, har kommittén från socialdepartementet inhämtat tillstånd att beröra även denna fråga. Kommittén har sedermera haft överläggningar med gruvindustriarbetareförbundet.

I anledning av framställningen från *Tjänstemännens centralorganisation* ha överläggningar hållits mellan representanter för sagda organisation och kommittén.

Till kommittén har vidare inkommit ett uttalande vari *Malmö fackliga centralorganisation* understryker vikten av införande av en lokal styrelse för de olika yrkesinspektionsdistrikten. Uttalandet har följande lydelse:

I samband med tillkomsten av den nya arbetarskyddslagen har det motionsvis framförts önskemål om lokal styrelse för de olika yrkesinspektionsdistrikten, vilket är ett gammalt önskemål från fackföreningsrörelsens sida. Då denna fråga befinner sig under speciell utredning vill Malmö fackliga centralorganisation härmed understryka vikten av en tillfredsställande lösning i berörda spörsmål. Som mönster till en styrelseform kan länsarbetsnämndens sammansättning närmast stå som en förebild med representanter från arbetsgivare, fackföreningar och tjänstemannaorganisationer. Centralorganisationen understryker vidare att förslaget ej innebär ett underkännande av nuvarande tjänstemäns pliktfyllda arbete, utan snarare ett tillmötesgående av det demokratiska kravet att inom denna speciellt viktiga gren av arbetslivet knyta ytterligare kontakt mellan inspektionen och berörda parter inom näringslivet.

Med stöd av ovan nämnda anholder Malmö fackliga centralorganisation att de tillsatta sakkunniga beaktar de anförda synpunkterna.

Kommittén vill i detta sammanhang erinra om att Malmö fackliga centralorganisation sedan länge önskat att lokala styrelser skulle införas för yrkesinspektionens distrikt. Förslag härom framfördes sålunda redan 1938 av centralorganisationen i remissyttranden till länsstyrelsen och landsorganisationen.

Vidare har kommittén från *Stockholms byggnadsfackföreningars samorganisation* tillställts följande uttalande:

Vid flera tillfällen har vår organisation hemställt till yrkesinspektionen för Stockholms stad om sammanträden för att diskutera skyddstekniska frågor. Sådana sammanträden har också ägt rum och varit till nytta. Dessa sammanträden har också klarlagt för oss behovet av fastare förbindelser mellan byggnadsfackföreningarna och yrkesinspektionen.

Vi anser därför att den nu pågående utredningen bör utmynna i förslag om fasta och effektiva samarbetsorgan mellan yrkesinspektionen och fackföreningarna.

KAP 2

Arbeterskyddets nuvarande organisation i huvuddrag

År 1949 anmäldes till försäkringsanstalterna i vårt land omkring 307 000 olycks- och yrkessjukdomsfall i arbetet. Om man gör en grov överslagskalkyl visar det sig, att detta medför en samhällsförlust på i runt tal 350 miljoner kronor. Av detta belopp har omkring 110 miljoner kronor beräknats för läkarvård, sjukvård, livräntor o. d. Resten av här omnämnda förluster representerar inkomstbortfall för de skadade, produktionsrubbingar för de skadades arbetsgivare m. fl. och samhällsförluster i övrigt.

Genom arbetes bedrivande skadas emellertid också många personer utan att skadorna anses ha uppkommit genom »olycksfall i arbete». Detta gäller bl. a. olycksfall, som drabbat icke försäkrade arbetsutövare, exempelvis företagare och husmödrar. Hit må även räknas de olycksfall, som drabba i det pågående arbetet icke direkt deltagande, exempelvis barn och åldringar.

Med stöd av sålunda lämnade uppgifter vill kommittén framhålla, att ett väl ordnat arbetarskydd är befogat såväl ur sociala som ekonomiska synpunkter. Kommittén vill också anförä, att det i vårt land finnas åtskilliga arbetsgivare och arbetstagare som på föredömligt sätt motarbetat och minskat olycksfallen. Vid sidan av åtgärder påbjudna av de statliga och kommunala arbetarskyddsorganen ha nämligen icke mindre betydande insatser gjorts utan stöd av lag och förordning. Kommittén vill redan i detta sammanhang understryka, att det såväl av ekonomiska som psykologiska skäl måste framstå som synnerligen angeläget för statsmakterna att utnyttja och underlätta denna frivilliga verksamhet å arbetarskyddets område. Det kan också fastslås, att statsmakterna icke torde äga någon möjlighet att åstadkomma godtagbart arbetarskydd utan frivilliga insatser och förståelse från arbetsmarknadens parter.

Statligt och kommunalt arbetarskydd bedrivs främst av arbetarskyddsstyrelsen, yrkesinspektionen och hälsovårdsnämnderna. Även statens institut för folkhälsan och riksförsäkringsanstalten ha betydelsefulla uppgifter inom detta område.

Arbeterskyddsstyrelsen är centralmyndighet för arbetarskyddsfrågor, utom såvitt angår arbetarskyddet ombord å fartyg. Styrelsen är chefsmyndighet för yrkesinspektionen.

Arbeterskyddsstyrelsen utgöres av en generaldirektör och chef, tillika ordförande i styrelsen, samt såsom ledamöter de två byråcheferna och chefen för styrelsens kansliavdelning. Vid handläggningen av vissa ärenden — s. k. partsärenden — deltaga dock i stället generaldirektören, de två byråcheferna och av Kungl. Maj:t särskilt förordnade ledamöter (partsrepresentanter). Vissa bestämmelser finnas även om adjungerad ledamots inträde i styrelsen.

Enligt 18 § instruktionen för arbetskyddsstyrelsen (nr 819/1948) skola såsom partsärenden handläggas

a) ärenden rörande lagen om arbetstidens begränsning, lantarbetstidslagen, arbetstidslagen för detaljhandeln samt arbetstidslagen för hotell, restauranger och kaféer,

b) ärenden rörande arbetstid, raster, arbetspauser, natt- och veckovila, varom stadgas i arbetskyddslagen,

c) ärenden, som avse tillämpningen av lagen om vissa inskränkningar beträffande tiden för förläggande av bageri- och konditoriärbete och lagen om förlängd semester för vissa arbetstagare med särskilt pressande eller hälsofarligt arbete,

d) ärenden, som enligt butikstängningslagen och förordningen om yrkesmässig automobiltrafik m. m. ankomma på arbetskyddsstyrelsen,

e) skyddstekniska, yrkeshygieniska, yrkesmedicinska och sociala ärenden av principiell betydelse eller större vikt,

f) ärenden angående utfärdande, ändring eller upphävande av allmän författning, anvisningar och andra särskilda föreskrifter, såvitt icke ärendet är av huvudsakligen formell natur eller av mindre vikt,

g) frågor som avse bidrag till upplysnings- och utbildningsverksamhet på arbetskyddets område, samt

h) övriga ärenden, som generaldirektören med hänsyn till deras intresse för arbetsmarknadens partsorganisationer eller eljest anser böra handläggas såsom partsärenden.

Partsrepresentanterna äro fyra, varav två representera arbetsgivareparten och två arbetstagarparten. Kommittén vill i detta sammanhang erinra om att Kungl. Maj:t vid olika tillfällen och bl. a. i propositionerna 1947: 45 och 1948: 193 diskuterat olika sidor av representationsproblemen — bl. a. rörande tjänstemannarepresentationen — för arbetsdomstolen, arbetsrådet, försäkringsrådet och arbetskyddsstyrelsen samt att åtskilliga organisationer fördenskull beretts tillfälle yttra sig. Kommittén vill framhålla, att det i dessa fall varit fråga om partsorgan med mycket betydande befogenheter. Det är mot bakgrunden härav man bör se återhållsamheten i fråga om medgivande av representationsrätt. Därest partsrepresentationen, såsom det vill synas kommittén, bör fattas som ett vidare begrepp när det gäller här ifrågasatt lokala organ inom yrkesinspektionen torde även — såsom statsutskottet funnit lämpligt — rådgivande organ kunna sägas vara »partsorgan».

Yrkesinspektionen utövar, under arbetskyddsstyrelsens överinseende och ledning, tillsyn genom följande tillsynsorgan, nämligen befattningshavare för allmän yrkesinspektion, kommunala tillsynsmän samt specialinspektörer.

Den allmänna yrkesinspektionen är uppdelad på 11 distrikt, vilka vart och ett står under ledning av en yrkesinspektör (31 lönegraden). Yrkesin-

spektörens ledning av arbetet å distriktens kansli torde, såsom framgår av nedanstående tablå, kräva mycken tid.

*Antalet uppehållna befattningar inom yrkesinspektionens distrikt
den 1 januari 1950.*

Uppehållen befattning	Distrikt nr											Sum- ma
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	
Yrkesinspektörer	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	11
1:e distriktsingenjörer.	2	2	1	1	2	2	1	2	1	1	1	16
Socialinspektörer	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	11
Distriktsingenjörer....	3	3	2	2	2	2	2	1	2	—	1	20
Yrkesunderinspektörer	6	4	4	3	5	4	3	2	3	3	2	39
Biträden	4	4	3	3	4	4	3	3	3	3	3	37
Summa	17	15	12	11	15	14	11	10	11	9	9	134

Om yrkesinspektionens allmänna åligganden stadgas bl. a. i instruktionen för yrkesinspektionen (nr 429/1948) följande. Tillsynsorgan skall förskaffa sig noggrann kännedom om arbetsförhållandena inom sitt verksamhetsområde samt med uppmärksamhet följa arbetarskyddets utveckling inom området. Tillsynsorgan skall också vinnlägga sig om att genom upplysningsverksamhet främja strävandena att förekomma ohälsa och olycksfall i arbetet, tillhandagå med upplysningar, råd och anvisningar i frågor, som röra arbetets sundhet och säkerhet, samt verka för samarbete i sådana frågor.

I detta sammanhang må anföras att enligt instruktionen i socialinspektörens åligganden ingår särskilt

att ägna uppmärksamhet åt frågor, som angå kvinnliga och minderåriga arbetstagares arbetsförhållanden,

att verka för att å eller i närheten av arbetsställe nödiga sociala anordningar vidtagas,

att uppmärksamma frågor, som röra trivsel och trevnad å arbetsplatsen samt arbetsmiljöförhållanden, ävensom frågor rörande arbetstagarnas och särskilt de minderårigas bostadsförhållanden, i de fall arbetsgivaren tillhandahåller bostad,

att genom råd och anvisningar främja arbetarskyddet inom hemindustriellt arbete,

att tillhandagå med upplysningar och råd i frågor rörande kost, bostad, hemvård, hälso- och sjukvård samt fritidssysselsättningar, ävensom

att verka för utvecklande av personalkonsulents- och liknande verksamhet ävensom utbildnings- och studieverksamhet i hygieniska och sociala frågor.

Bergmästarna, som huvudsakligen sortera under kommerskollegium, utöva tillsyn å vissa arbeten vid gruvdrift, nämligen arbetsutrymmen under jord i gruvor samt tillträdesvägar, transportleder och transportanordningar från dagen ned i gruvorna.

Enligt arbetarskyddslagen skall *hälsovårdsnämnd* utse en eller flera personer att utöva kommunal tillsyn rörande arbetarskyddet. Sådan tillsynsman avlönas helt av kommunala medel. Enligt instruktionen för yrkesinspek-

tionen skall kommunal tillsynsman biträda den allmänna yrkesinspektionens befattningshavare vid tillsyn å arbete, som bedrivs utan användande av maskinella hjälpmedel eller ångpannor, kokare eller andra tryckkärl samt vari i regel användas färre än tio arbetare. Gränsdragningen kan jämkas av arbetarskyddsstyrelsen. Det åligger enligt instruktionen kommunal tillsynsman att beakta de anvisningar, som arbetarskyddsstyrelsen eller yrkesinspektör meddelar rörande tillsynens utövande. Därest kommunal tillsynsman icke uppfyller sina åligganden skall hälsovårdsnämnd ingripa och, om detta ej sker, länsstyrelse.

Enligt arbetarskyddslagen skola arbetsgivare och dennes arbetstagare, för att åstadkomma sunda och säkra arbetsförhållanden på arbetsstället, under arbetsgivarens ledning i samverkan bedriva ett på lämpligt sätt organiserat skyddsarbete. Arbetstagarna utse vanligen skyddsombud och i större företag även skyddskommittéer.

Skyddsombud skall skaffa sig noggrann kännedom om skyddsförhållandena inom sitt arbetsområde. Han skall verka för sundhet och säkerhet i arbetet samt söka vinna övriga arbetstagares medverkan därtill. Finner skyddsombud att skyddsåtgärd bör vidtagas har han att göra framställning därom till arbetsgivaren eller till ev. skyddskommitté. Om sådan framställning ej beaktas inom skälig tid äger ombudet påkalla yrkesinspektörs ingripande.

Såsom kommittén redan framhållit innehåller gällande instruktion för yrkesinspektionen bestämmelser om att tillsynsorganen skola verka för samarbete med här ifrågakörande syfte. Av ännu större betydelse för det inom företagen bedrivna arbetarskyddet torde dock partsorganisationernas insatser ha varit. Kommittén vill understryka att det interna arbetarskyddet icke skulle kunnat ges sin nuvarande utformning utan stöd från arbetsmarknadens båda parter.

Arbetsmarknadens parter ha inriktat sin verksamhet inom arbetarskyddet dels på säkerhetstjänsten på arbetsplatserna, dels på propaganda- och upplysningsverksamhet.

Svenska Arbetsgivareföreningen och Landsorganisationen i Sverige godkände år 1942 vissa bestämmelser för den lokala säkerhetstjänstens organisation bl. a. omfattande närmare regler för tillsättande av de skyddsombud och säkerhetskommittéer som omförmäldes i dåvarande arbetarskyddslag. Dessa bestämmelser ha av organisationerna rekommenderats till dem hörande förbund. Såsom gemensamt kontaktorgan inrättades samma år *Arbetarskyddsnämnden*, vilken bedrivit en omfattande propaganda- och upplysningsverksamhet. Nämnden har ett kansli med uppgift att såsom nämndens verkställande organ följa och främja genomförande och tillämpning av reglerna för lokal säkerhetstjänst samt att i övrigt verka för frivillig effektivisering av åtgärder mot olycksfall och ohälsa i arbete. Nämndens ordinära omkostnader bäras lika av de båda organisationerna.

På jordbrukets område finnes ett särskilt organ, *Jordbrukets skyddspropaganda*, med uppgift att genom propagandaverksamhet, anordnande av

kurser m. m. verka för arbetarskydd och brandförsvar. Intressenter äro Sveriges Lantbruksförbund, Riksförbundet Landsbygdens Folk, Svenska Lantarbetsgivareföreningen, Svenska Lantarbetareförbundet, Jordbrukstekniska institutet, Arbetarskyddsnämnden och vissa försäkringsbolag.

För skogsbrukets del finnes ett organ *Skogsbrukets skyddspropaganda* med uppgift att genom propaganda m. m. verka för en intensifierad arbetarskyddsverksamhet och ett bättre olycksfallsskydd. Organets intressenter äro skogsyrkesinspektionen, domänstyrelsen, Svenska Lantarbetsgivareföreningen, Värmlands och Västra Bergslagens Skogsarbetsgivareförening, Svenska Skogs- och Flottningsarbetareförbundet, Föreningen Skogsarbeten, Skyddstekniska föreningen samt Arbetsgivarnas ömsesidiga olycksfallsförsäkringsbolag.

Partsorganisationerna ha även lämnat stöd åt redan bestående institutioner såsom *Föreningen för arbetarskydd*, vilken bl. a. utger tidskriften *Arbetarskyddet*.

Arbetarnas samaritförbund avser utbildning av arbetare till samariter, vilka vid inträffade olycksfall skola kunna ingripa omedelbart. Verksamheten bekostas delvis genom kursavgifter, delvis genom anslag av staten, partsorganisationer och vissa försäkringsbolag.

I syfte att samordna upplysningsverksamheten beträffande brand å ena sidan och olycksfall i arbete samt den därmed sammanhängande samaritvården å andra sidan har bildats *Samarbetskommittén för industriernas säkerhetstjänst*.

I detta sammanhang må även omnämnas *Skyddstekniska föreningen*. Denna utgör en sammanslutning av personer, vilka leda eller på annat sätt verka för den allmänna säkerhetstjänsten vid företag i det enskilda näringslivet.

På några platser finnas lokala arbetarskyddsföreningar, såsom i Göteborg och Uppsala.

Svenska försäkringsbolags riksförbund bedriver betydande upplysningsverksamhet för att förebygga olycksfall i arbete och industribränder.

Riksförsäkringsanstaltens försäkringsbyrå ingriper när olycksfall ge anledning därtill. Av de ömsesidiga olycksfallsförsäkringsbolagen göra slutligen bland andra *Arbetsgivarnas ömsesidiga olycksfallsförsäkringsbolag*, *Land och Sjö* samt *Svenska Lantbrukarnas Olycksfallsförsäkringsbolag* betydande insatser inom arbetarskyddet.

KAP. 3

Kommitténs överläggningar m. m. med berörda parter och organ

Kommittén har genom en rad åtgärder sökt tillgodogöra sig de erfarenheter rörande arbetarskyddsverksamhetens lämpliga bedrivande, som vunnits av berörda parter och organ. Redan departementschefens val av ledamöter i kommittén tillförsäkrade f. ö. denna stark anknytning till det av arbetsmarknadens parter bedrivna skyddsarbetet. De överläggningar, som anordnats med utanför kommittén stående personer, ha med hänsyn till föreliggande förhållanden huvudsakligen åsyftat utbytande av åsikter med lokala organ såsom fackföreningar, verkstadsklubbar, enskilda industriers ledning och säkerhetstjänst ävensom yrkesinspektionens befattningshavare inom olika distrikt. Givetvis ha dock överläggningar och skriftväxling förekommit även med centrala myndigheter såsom arbetarskyddsstyrelsen, arbetsmarknadsstyrelsen och medicinalstyrelsen samt med organ för kommunerna såsom Svenska stadsförbundet och Svenska landskommunernas förbund.

Överläggningar m. m. med yrkesinspektionens befattningshavare

Helt naturligt har en viktig del av samarbetet mellan kommittén och yrkesinspektörerna vid utredningsuppdragets fullgörande utgjorts av den i ledamöternas ordinarie arbete erhållna kontakten, främst då mellan kommitténs ordförande och yrkesinspektörerna.

Utom täta informella kontakter har samarbetet mellan kommittén och yrkesinspektionens befattningshavare skett på följande sätt.

1. Utsändandet av en enkät till yrkesinspektionens befattningshavare inom samtliga distrikt vid årsskiftet 1948—1949.

2. Överläggningar mellan kommittén och yrkesinspektionens befattningshavare i vissa stationeringsorter, nämligen Linköping, Malmö, Stockholm och Göteborg samt Härnösand.

3. Överläggningar med samtliga yrkesinspektörer, bergmästare m. fl. under ett av arbetarskyddsstyrelsen anordnat informationsmöte i Stockholm i november 1949.

I slutet av 1948 avlät kommittén en skrivelse till arbetarskyddsstyrelsen med begäran om infordrande från yrkesinspektionsdistrikten av svar på vissa av kommittén uppställda frågor rörande sättet för arbetarskyddets bedrivande inom distrikten m. m. Kommittén önskade därvid icke påverka de former varunder svar skulle avgivas från de elva distrikten. Den framhöll i sin skrivelse endast att yrkesinspektörerna på lämpligt sätt borde bereda dem underordnade befattningshavare tillfälle att ävenledes framlägga sina synpunkter.

Kommitténs frågor i enkäten, vilka uppställts i samråd med arbetarskyddsstyrelsen, gällde nuvarande former för kontakt mellan yrkesinspektion och andra lokala organ, de lämpligaste formerna för denna kontakt i framtiden med eller utan en partsrepresentation, förekomsten av lämpliga uppgifter inom yrkesinspektionens verksamhetsområde för en partsrepresentation och hur en ev. partsrepresentation skulle vara organiserad. Ur de inkomna svaren vill kommittén anföra följande.

Samtliga yrkesinspektörer och med få undantag även övriga befattningshavare ha funnit nuvarande former för kontakt mellan yrkesinspektion och andra lokala organ vara lämpligast och förordat bibehållande därav. Detta har icke hindrat, att man i en del fall ansett kontakten med hälsovårdsnämnderna å landsbygden i realiteten vara dålig. Då yrkesinspektörerna således äro tillfredsställda med nuvarande kontaktformer ha de funnit en partsrepresentation vara onödig. Enligt flertalet yrkesinspektörer skulle en sådan representation f. ö. icke medföra någon större ändring av sättet för kontakter erhållande. Ett par yrkesinspektörer ha dock befarat försämrade kontakter om partsrepresentation infördes.

Några yrkesinspektörer ha ansett att en partsrepresentation skulle kunna få en viss betydelse inom upplysnings- och propagandaverksamheten, men att nu förefintliga organ härför äro tillräckliga. En av yrkesinspektörerna har velat inkoppla en eventuell partsrepresentation på vitesärendena.

Rörande organisationen av en partsrepresentation, därest sådan trots yrkesinspektörens avstyrkande skulle befinnas lämplig, ha en del synpunkter anförts av yrkesinspektörerna. Några yrkesinspektörer förorda, att endast två representanter från vardera parten skulle ingå i ett eventuellt rådsorgan, medan andra tänka sig månghövdade församlingar vara att föredraga. I allmänhet synas yrkesinspektörerna anse, att tjänstemän och arbetsledare böra erhålla särskilda representanter. Ett par yrkesinspektörer anföra att detta dock icke lämpligen bör ske förrän erfarenhet vunnits rörande sättet för en partsrepresentations verksamhet.

Två yrkesinspektörer anse fordran på att representanterna skola företräda vissa verksamhetsområden icke vara befogad. I några fall har avvikande mening anförts.

Härutöver ha en del anmärkningar gjorts rörande den praktiska genomförbarheten av en lokal partsrepresentation. Från några distrikt har sålunda anförts, att ärendenas natur i regel krävde så snabbt avgörande att detta icke kunde uppskjutas till dess partsrepresentationen sammanträdde. Därjämte ha några distrikt anført, att nuvarande mera fria överläggningsformer vore att föredraga ur saksynpunkt. Liknande resultat har ett distrikt kommit till av statsfinansiella skäl.

Svaren på enkäten till yrkesinspektionens befattningshavare ha inom kommittén underkastats ett ingående studium. Härvid ha även infordrade statistiska uppgifter rörande verksamhetens bedrivande inom de olika yrkesinspektionsdistrikten beaktats.

Kommittén har under ifrågavarande studium konstaterat, att flertalet befattningshavares svar innebära avstyrkande av förslagen om partsrepresentation inom yrkesinspektionens distrikt. Svaren ha dock i allmänhet utmynnat i ett yrkande om att frågan skall vila till dess erfarenhet vunnits av partsrepresentationen inom arbetarskyddsstyrelsen.

De anförda motiveringarna för avstyrkande äro av skilda slag och kommittén har icke kunnat undgå att uppmärksamma att de i icke ringa utsträckning äro sinsemellan oförenliga. Vanligen har ock anförts att ärenden som äro av principiell natur eller av större vikt icke f. n. avgöras av yrkesinspektörerna utan överlämnas till arbetarskyddsstyrelsen och betänkligheter ha av yrkesinspektörerna rests mot utnyttjande av möjligheten till lokal handläggning av s. k. principärenden efter införandet av en lokal partsrepresentation då därigenom olika praxis skulle kunna uppkomma inom distrikten. Handläggningen av andra ärenden — vilket av en yrkesinspektör karakteriserats som fältarbete under arbetarskyddsstyrelsens ledning — anse flertalet yrkesinspektörer lämpligast böra företagas av dem själva. I en del fall har som stöd bl. a. utsagts, att möjligheterna till kontakt med närmaste klagoinstans — arbetarskyddsstyrelsen — vore av värde för denna handläggning. Det har vidare påståtts, att införandet av partsrepresentation skulle försämra ärendenas handläggning, försena arbetet och medföra onödiga kostnader för statsverket. Det skulle enligt flertalet yrkesinspektörer icke finnas några arbetsuppgifter inom yrkesinspektionen i fråga om vilka partsrepresentanter skulle kunna göra insatser av värde. En yrkesinspektör har dock nämnt vitesärenden som undantag.

Inom en del distrikt ha emellertid yrkesinspektörerna underställde befattningshavare funnit vissa skäl tala för tillgodoseende av motionärernas yrkande eller för tillsättande av ett sådant råd, som statsutskottet funnit skäl antyda som möjlighet.

Kommittén har följaktligen kunnat konstatera att avgivna svar i allmänhet innebära en negativ inställning till införandet av en partsrepresentation inom yrkesinspektionens distrikt. Emellertid ha de anförda motiveringarna på åtskilliga punkter av kommittén icke kunnat anses vara bärande. Det är dock uppenbart, att kommitténs frågor i vissa distrikt missförståtts och att enkätsvaren i hög grad influerats av de kritiska anmärkningar mot yrkesinspektionen, som motionärerna anført. Särskilt syntes sådant inflytande ha orsakats av motionärernas påstående om bristande förtroende till yrkesinspektionen. Kommittén har under hand inhämtat, att detta påstående icke gäller någon inom yrkesinspektionen verksam befattningshavare utan att det grundas på otillfredsställelse med yrkesinspektionens organisationsform, varför motionärernas mening skulle ha missuppfattats vid svarens avlåtande.

När kommittén sammanfattade sina slutsatser rörande befattningshavarnas synpunkter fann den, att det skulle vara av stor betydelse för en riktig uppfattning av deras åsikter om kommittén kunde ordna överläggningar

med befattningshavarna åtminstone inom några distrikt. Sådana överläggningar ha ägt rum med befattningshavarna inom I, II, III, V, VI och X distrikten å stationeringsorterna (Stockholm, Linköping, Malmö, Göteborg och Härnösand). Sedermera har kommittén även diskuterat sitt spörsmål med yrkesinspektörerna under ett sammanträde i Stockholm och i anledning därav i ärendet erhållit en skrivelse, som undertecknats av samtliga yrkesinspektörer.

Vid de direkta överläggningarna före sistnämnda sammanträde ha flera yrkesinspektörer framhållit att de i princip icke motsätta sig införandet av en partsrepresentation. De ha dock samtidigt förklarat, att de icke förstodo vad en partsrepresentation skulle tjäna till. Kommittén tror sig genom överläggningarna ha kunnat skingra en del missförstånd rörande här ifrågakarande motioners syfte m. m. Dessutom torde ökad förståelse för en partsrepresentations verkningssätt och betydelse ha uppnåtts. Under överläggningarna har det väsentliga i kommitténs problemställning kunnat belysas på helt annat sätt än genom studium av de nyss diskuterade enkätsvaren.

Vid av arbetarskyddsstyrelsen den 7 november 1949 anordnade överläggningar med yrkesinspektörerna, bergmästarna m. fl. hade kommitténs ordförande tillfälle inleda en diskussion över kommitténs spörsmål. Därvid gjordes från kommittén förfrågan om yrkesinspektörerna ville företaga ändringar i sina tidigare enkätsvar och om de önskade inkomma med förnyat yttrande i anledning av kommitténs enkät. Ett sådant yttrande, som undertecknats av samtliga yrkesinspektörer har sedermera inkommit. Det är i huvudsak av följande lydelse:

Till vinnande av enhetlighet i fråga om skyddstekniska och yrkeshygieniska frågor finnes redan ett 30-tal tryckta anvisningar, som med något undantag äro i sak mycket omfattande och berörande tekniska områden av både allmän och speciell art. Kunskap i och tillämpningen av hela detta synnerligen omfattande komplex fordrar ovillkorligen avsevärd skyddsteknisk kunskap och specialerfarenhet, som av naturliga skäl ej kan vara företrädd inom industri eller övriga näringar. Dylika frågor måste därför bliva behandlade av den härför specialutbildade ingenjörspersonalen på yrkesinspektionsdistrikten, något som sker ej blott i vår land utan även i de stora industriländerna.

Varken en styrelse eller ett råd på yrkesinspektionsdistrikten skulle kunna fungera såsom ett rådgivande organ, enär detta bl. a. komme att innebära ett föregripande av Kungl. Arbetarskyddsstyrelsen i dess ämbetsutövning och jämväl i dess egenskap av yrkesinspektionens chefsmyndighet, vilket framgår av Svensk Författningssamling nr 819/1948, §§ 2, 4, 17, 18, 21 m. fl.

Betr. såväl personalfrågor, principfrågor, tolkningsproblem och allmänna riktlinjer rörande yrkesinspektionsdistrikten föreligger samma erinran som följd av Kungl. Maj:ts instruktion för Arbetarskyddsstyrelsen.

Förhoppningen om att ett dylikt distriktsråd skulle medföra ökad effektivitet delas icke av yrkesinspektörerna. Mycket talar för motsatsen.

På grund av de erfarenheter som vunnits under mångårigt distriktarbete äro vi yrkesinspektörer fast övertygade om att varken det praktiska arbetarskyddet har något att vinna eller att en ökad effektivitet skulle ernås genom en partsrepresentation på yrkesinspektionsdistrikten.

Den nya arbetarskyddslagen, vår nyskapade arbetarskyddsstyrelse med sin partsrepresentation, tillika med nutida inställning inom arbetslivet för samarbete

på arbetarskyddets område har skapat avsevärt ökade möjligheter till ej blott vidgad utan även förbättrad kontakt mellan arbetsmarknadens parter och yrkesinspektionen.

Uttalanden i anledning av enkätsvaren från yrkesinspektionens befattningshavare

Vid besvarandet av enkäten ha i åtskilliga fall påståenden gjorts om att ansvaret för bristande effektivitet i samarbetet icke låg hos yrkesinspektionen utan hos andra organ. Kommittén har icke funnit anledning att här referera dessa påståenden. Den fann dock lämpligt att delgiva vissa verk och organ utdrag ur ifrågavarande svar med förfrågan om de önskade inkomma med uttalanden. Sådana hänvänelser ha gjorts till *medicinalstyrelsen*, *arbetsmarknadsstyrelsen*, *Svenska stadsförbundet*, *Svenska landskommunernas förbund* och *Arbetarskyddsnämnden*. Denna möjlighet till uttalande utnyttjades av medicinalstyrelsen och landskommunernas förbund:

Medicinalstyrelsen föreslår, att inom varje distrikt en förste provinsialläkare skall utses att ingå i representationen och anför härom i huvudsak följande.

I yttranden den 13 november 1946 och den 5 februari 1947 över 1938 års arbetarskyddskommittés betänkande har medicinalstyrelsen framfört vissa synpunkter beträffande önskvärdheten av kontakt mellan den allmänna hälsovården och det mera speciella hälsovårdsarbetet på arbetsplatsen.

Beträffande föreliggande fråga om partsrepresentation inom yrkesinspektionens distrikt får medicinalstyrelsen framhålla, att enligt styrelsens mening medicinsk sakkunskap i en sådan representation icke kan undvaras. För tillgodoseende av detta behov synes det styrelsen lämpligt, att för varje distrikt en förste provinsialläkare utses att ingå i representationen. Dessutom torde vid behov experter med speciell sakkunskap beträffande viss eller vissa yrkessjukdomar böra få anlitas. Med nu föreslagna anordningar skulle enligt styrelsens mening önskemålen om kontakt mellan parternas representanter samt den tekniska och hygieniska sakkunskapen kunna åvägbringas i distrikten.

I landskommunernas förbunds skrivelse framhålles, att kontakten mellan landskommunerna och yrkesinspektionen är mycket dålig och att den från yrkesinspektionens sida upprätthålles på ett sätt, som icke kan inge respekt hos kommunala organ. Förbundets yttrande har avgivits av dess direktör och lyder i huvudsak sålunda.

I sitt på sin tid avgivna yttrande över arbetarskyddskommitténs betänkande ställde sig förbundet mycket skeptiskt till den i betänkandet föreslagna anordningen, som innebar, att hälsovårdsnämnderna alltjämt skulle medverka vid tillsynen över arbetarskyddet. Anledningen härtill var givetvis, att styrelsen ansåg, att den medverkan, som landskommunernas hälsovårdsnämnder därvidlag hittills lämnat varit av tvivelaktigt värde. Felet härtill torde icke ligga enbart hos hälsovårdsnämnderna.

Då mina egna praktiska erfarenheter på detta område ligga rätt så långt tillbaka i tiden, förde jag denna fråga på tal vid en nyligen hållen kurs för ett 90-tal kommunalkamrerare från olika delar av landet. Flertalet av dessa kommunalkamrerare fungera som sekreterare hos hälsovårdsnämnder, en del också hos

byggnadsnämnder. Enstämigt framhölls därvid, att kontakten med yrkesinspektionen är mycket dålig och att den från yrkesinspektionens sida upprätthålles på ett sätt, som icke kan inge respekt hos kommunala organ. Från olika håll framhölls, att det omfattande rapportmaskineriet ur kommunal synpunkt framstår som meningslöst; man förvånade sig över att yrkesinspektörerna ha tid att påminna om dessa rapporter, då de endast i undantagsfall synas ha tid över för personliga sammanträffanden med de kommunala organen och dessas tjänstemän.

Denna bild överensstämmer mycket bra med vad jag själv erfarit under tidigare flerårig tjänstgöring i olika landskommuner. Skall kommunernas medverkan i tillsynen få någon praktisk betydelse, måste enligt min mening kontakten mellan yrkesinspektionen och de kommunala organen ges en annan form än hittills. I vilka former den förbättrade kontakten skall nås undandraget sig mitt bedömande. För yrkesinspektionens befattningshavare måste dock möjligheterna att komma i personlig kontakt med de kommunala myndigheterna på landsbygden avsevärt underlättas i och med kommunsammanslagningen.

Överläggningar med berörda parter

Kommittén har haft åtskilliga överläggningar med representanter för arbetstagare och arbetsgivare inom olika yrkesgrenar och yrkesinspektionsdistrikt. Sådana överläggningar ha hållits i Linköping, Malmö, Göteborg, Härnösand och Stockholm.

Den första av dessa överläggningar skedde i *Linköping den 15 juni 1949*. Till detta sammanträde hade infunnit sig direktören R. Wahrgren, överingenjören C. H. Bertler, ingenjören T. Södergren och skyddsombudet T. Gran från Saab och skyddsombudet G. Gustavsson från järnvägsverkstäderna vid Linköping.

Under överläggningarna framhöll de närvarande partsrepresentanterna att ett rådgivande organ — varom diskussionen huvudsakligen gällde — sannolikt skulle bli till nytta för arbetarskyddet.

Till sammanträdet i *Malmö den 16 juni 1949* hade infunnit sig driftsingenjören Harry Jönsson, Kockums Mekaniska Verkstads AB, Malmö, gummiarbetaren Erik Karlsson, Trelleborg, textilarbetaren Nils Månsson, Kristianstad, textilarbetaren Erik Kjellman, Hälsingborg, kommunalarbetaren Magnus Larsson, Malmö, ingenjören Ingvar Lindberg, AB Åkerlund & Rausing, Lund, textilarbetaren Johan Morin, Manufaktur AB i Malmö, produktionschefen Arne Lejefors, Manufaktur AB i Malmö, överingenjören Arne Sivander, Skånska ättiksfabriken AB, Perstorp, byggnadsarbetaren Albert Fröjd, Landskrona, överingenjören Gerhard Berntsson, Öresundsvarvet AB, Landskrona, ombudsmannen Erik Ek, Avdelning 4 av Svenska metallindustriarbetareförbundet, Malmö samt ombudsmannen Axel E. Svensson, Malmö fackliga centralorganisation och sjukvårdaren Ernst Ohlsson, Lund. Arbetstagarrepresentanterna voro utsedda av Skånes fackliga arbetardistrikt.

Under överläggningarna framfördes främst från arbetstagarresidan som önskemål en partsrepresentation inom yrkesinspektionens distrikt. Närvarande representanter för arbetsgivareparten sade sig icke ha anledning att

vid dåvarande tillfälle lämna bindande besked i frågan. Deras inlägg i debatten avsågo därför huvudsakligen frågan om möjligheterna att åstadkomma en så effektiv rådsorganisation att dennas resultat skulle uppväga de kostnader och den arbetsbelastning som en rådsorganisation skulle utgöra för myndigheterna och företagen. Därvid upptogs till behandling bl. a. frågan om möjligheterna att besätta arbetsgivareplatserna i en partsrepresentation med sådana representanter, att erfarenhet från olika verksamhetsområden och från företag av helt olika storleksordning kunde tillföras inspektionen.

Det framhölls av båda parterna, att inga invändningar restes av dem mot nuvarande befattningshavares inom yrkesinspektionen sätt att fullgöra sina uppgifter. Vidare antecknades, att icke någondera parten gjorde sådant förhållande till förutsättning för partsrepresentationen inom yrkesinspektionens distrikt. Tvärtom framhölls, att förtroende för befattningshavarna utgjorde förutsättning för goda resultat av en partsrepresentations arbete.

Sammanträdet i *Göteborg den 23 september 1949* bevisades av direktören Allan Borgström, AB Götaverken, ingenjören Nils Ström, Mölnlycke Väfveri AB, civilingenjören Gösta Sjöberg, SKF, arbetaren Anders Andersson, AB Götaverken, säkerhetsinspektören G. Kihl, AB Surte Glasbruk, personalchefen Per Ehnmark, Esseltes Göteborgsindustrier AB, textilarbetaren Fingal Johansson, Mölnlycke Väfveri AB, övertryckaren Gunnar Anderson, Esseltes Göteborgsindustrier AB, maskinbiträdet Lennart Jönsson, AB Surte Glasbruk, elektrikern Folke Mathiasson, Mölnlycke Väfveri AB, pappersarbetaren Algot Samuelsson, AB Papyrus, metallarbetaren Tage Segrén, SKF, ombudsmannen Ossian Kristensson, Göteborgs fackliga centralorganisation och ombudsmannen Tage Svensson, Göteborgs arbetarskyddsförening.

Under överläggningarna framhöll herrar Borgström och Sjöberg, att de icke önskade införande av partsrepresentation utan föreslogo i stället statsunderstöd till arbetarskyddsföreningens verksamhet. Herr Sjöberg sade sig icke tro att en partsrepresentation skulle vara till nytta för de små företagen. Herr Jönsson önskade, att arbetarskyddsföreningar skulle bildas i alla samhällen med minst 500 anställda.

Herr Kristensson betonade — liksom åtskilliga andra talare — det goda samarbetet inom distriktet. Herr Svensson sade sig icke vara direkt negativt inställd till partsrepresentation men förordade främst frivilliga åtgärder. Herr Samuelsson önskade en partsrepresentation. Av samma åsikt var herr Anders Andersson, som dock underströk att partsrepresentanterna borde ha beslutanderätt och förslagsrätt och icke enbart reservationsrätt. Herr Segrén framhöll, att han efter dagens överläggningar var positivt inställd till införandet av en partsrepresentation.

Vid sammanträdet i *Härnösand den 1 oktober 1949* representerades kommittén av sin ordförande. Dessutom hade infunnit sig tillverkningschefen, ingenjören O. Olsson och företagskonsulenten H. Forsberg från Härnöverken AB i Härnösand samt ordföranden i avdelning 47 av Svenska metallindustriarbetareförbundet John Lindeborg och ordföranden i avdelning 36 av Svenska gjutareförbundet F. Vestberg. Under överläggningarna fram-

höllo såväl arbetsgivare- som arbetstagarrepresentanterna, att en partsrepresentation inom yrkesinspektionen var önskvärd.

Till sammanträdet i *Stockholm den 14 oktober 1949* hade kallats arbetsgivare- och arbetstagarrepresentanter från yrkesinspektionens I och II distrikt. Till sammanträdet hade följande personer infunnit sig: överingenjören H. Andersson, AB Atlas Diesel, ingenjören H. J. E. Boye, AB L. M. Ericsson, ingenjören A. Teglund, AB Gustavsbergs Fabriker, huvudskyddsombudet A. Öhlund, AB Gustavsbergs Fabriker, ingenjören H. Zetterberg, Stockholms Bomullsspinneri & Väfveri AB, huvudskyddsombudet C. V. Johansson, AB Atlas Diesel, skyddsombudet K. H. Schillberg, AB Svenska Metallverken, ombudsmannen Arne Johansson, Svenska livsmedelsarbetareförbundet, överingenjören F. Petré, AB Svenska Metallverken, ombudsmannen R. Jonsson, Stockholms metallarbetarefackförening, riksdagsmannen H. L. Gustafsson, AB L. M. Ericsson, ombudsmannen E. Mohlin, Svenska handelsarbetareförbundets samorganisation, huvudskyddsombudet B. Rundquist, AB Elektrolux, ingenjören T. Jenssen, AB Marabou, säkerhetsingenjören C. Fenelius, AB Elektrolux, direktörsassistenten E. Borggren, Handelns arbetarskivareorganisation.

Under förhandlingarna framhöll herr Petré bl. a. att tillräckligt vägande skäl för inrättande av en partsrepresentation enligt hans mening icke förebogs. Givetvis skulle dock å andra sidan ett sådant organ icke åstadkomma någon skada för arbetarskyddsverksamheten. Eventuellt organ borde ges rådsform, varigenom dess arbete icke skulle behöva bedrivas under så formella former som en styrelse krävde. Organ av typen branschråd vore emellertid att föredraga framför nämnder, eftersom kännedomen om lokala förhållanden i detta fall syntes vara av underordnat intresse. Arbetsledarna borde få ordinarie representant i ett eventuellt råd.

Herr Arne Johansson framhöll bl. a. att genom skapandet av ett råd yrkesinspektionen möjligen icke komme att tillföras mycken sakkunskap utan ett råds uppgift skulle främst vara att förbättra kontakten mellan yrkesinspektion och arbetsmarknadens parter. Genom bristerna i denna kontakt finge arbetarna nämligen nu ofta en felaktig inställning till yrkesinspektionens verksamhet. Det vore enligt herr Arne Johansson även trevligt med en sådan samarbetsform så att kontakt kunde skapas utan att detta behövde ske genom formliga anmälningar från skyddsombud.

Herrar Teglund, Rundquist, C. V. Johansson, Jonsson och Schillberg tillstyrkte en partsrepresentation. Herr C. V. Johansson framhöll därvid att distrikten voro för stora och tungrodda. Herr Jonsson ansåg att kostnaderna för en partsrepresentation icke skulle bli oöverkomliga. Även herr Mohlin ansåg kontakten vara alltför dålig.

Herr Andersson fann att effektivisering av arbetarskyddet bör ske å arbetsplatserna med undvikande av centralisering.

Herr Jenssen yrkade på sådan omläggning av yrkesinspektionen att mera fältarbete kunde utföras. Herr Jenssen ville icke ha något rådsorgan.

Herr Fenelius sade sig ännu icke ha någon deciderad uppfattning i frågan. Han betonade i sammanhanget den lokala säkerhetstjänstens betydelse, att de tänkta rådsorganen blevo väl små och att yrkesinspektörerna måste vara positivt inställda till organen om dessa skola kunna ge resultat.

Herr Borggren ansåg det vara svårt att finna tillräckliga motiv för ett rådsorgans inrättande.

Att arbetsledarna skulle vara representerade framhölls utom av herr Petrén bl. a. av herrar C. V. Johansson och Schillberg.

Vidare har kommittén på därom av *Tjänstemännens centralorganisation* gjord framställning den 17 november 1949 haft överläggningar med organisationen i fråga. Härunder behandlades bl. a. frågor om arbetsledarnas och tjänstemännens eventuella särrepresentation. På därom ställd förfrågan anförde närvarande tjänstemanna- och arbetsledarerepresentanter, att TCO sannolikt skulle föreslå någon tjänsteman därest organisationen finge utse en ledamot inom en eventuell partsrepresentation inom yrkesinspektionens distrikt.

Överläggningar ha vidare ägt rum i *Grängesberg den 8 maj 1950* med representanter för *arbetstagare och arbetsgivare inom gruvindustrien*. Till överläggningarna hade infunnit sig förbundsordföranden E. Mattson, ombudsmannen G. Höök och ombudsmannen Vilh. Isakson för Svenska gruvindustriarbetareförbundet samt disponenten W. Fredenberg och överingenjören R. Ahlin för Trafik AB Grängesberg-Oxelösund.

Herr Mattson framhöll, bland annat, att sedan gruvindustriarbetareförbundet avlåtit sin skrivelse hade inspektionen ovan jord helt överflyttats till yrkesinspektionens distrikt, varför herr Mattson hyste förhoppningar om representation för gruvarbetare inom ev. partsorgan inom ett par av yrkesinspektionens distrikt, varigenom gruvarbetarnas intresse skulle kunna tillgodoses. Häruti instämde herrar Höök och Isakson.

Icke heller herrar Fredenberg och Ahlin funno skäl föreligga att påfordra särskild partsrepresentation inom bergmästaredistriktet. Vad beträffade frågan om rådsorgan inom yrkesinspektionens distrikt framhöll herr Fredenberg bl. a., att yrkesinspektionens distrikt syntes alltför stora vilket även i detta fall skulle komma att verka försvårande för uppnående av resultat, men att han med hänsyn till de låga kostnaderna för rådsorganen icke ville motsätta sig organens införande.

KAP. 4

Kommitténs överväganden rörande behovet av en partsrepresentation

Det torde råda enig uppfattning hos statliga och kommunala myndigheter, partsorganisationer och andra inom arbetarskyddet verksamma organ, att effektivt arbetarskydd måste vila på samarbete mellan arbetsgivare och arbetstagare.

Såsom framgått av kap. 2 har detta samarbete i vissa avseenden reglerats genom lagar, förordningar och överenskommelser.

Beträffande arbetarskyddet inom enskilda arbetsställen har det sålunda fastslagits i lag, att arbetsgivare och arbetstagare skola samarbeta, och därför lämpliga anstalter ha påbjudits rörande skyddsombuds och skyddskommittéers verksamhet. Partsorganisationerna ge kraftigt stöd åt detta samarbete.

Den kommunala yrkesinspektionen åvilar hälsovårdsnämnderna och är därigenom tillförsäkrad ett lekmannainflytande. Emellertid är hälsovårdsnämndernas befattning med arbetarskyddsärenden i realiteten ringa, enär inspektionsverksamheten skall utövas av kommunal tillsynsman och icke av hälsovårdsnämndens ledamöter. Genom den utformning bestämmelserna om att kommunal tillsynsman skall följa av yrkesinspektör utfärdade anvisningar ha erhållit, ha möjligheterna till kommunal insyn i yrkesinspektionen blivit relativt obetydliga.

Yrkesinspektionen arbetar utom när det gäller frågor som handläggas av kommunala tillsynsmän utan direkt anknytning till någon partsrepresentation eller lekmananämnd. De hos arbetarskyddsstyrelsen förefintliga partsrepresentanterna torde icke kunna följa praxis inom olika distrikt eller ens hur arbetet i huvudsak bedrivs inom något distrikt och kunna fördenskull knappast anses utgöra någon ersättning för en lokal partsrepresentation.

Vid sitt ställningstagande till frågan om behovet av partsrepresentation inom yrkesinspektionens distrikt har kommittén till att börja med funnit, att av statsmakterna vedertagna allmänna principer för arbetarskyddet innebära, att arbetarskyddet skall bedrivas under samarbete mellan arbetsgivare och arbetstagare. De statliga befattningshavarna inom yrkesinspektionen och arbetarskyddsstyrelsen skola enligt gällande bestämmelser understödja detta samarbete, men givetvis intaga en opartisk ställning. En partsrepresentation synes kommittén därför kunna ligga i linje med de allmänna principerna för arbetarskyddet.

Kommitténs frågeställning blir härefter om nuvarande statliga organisation av arbetarskyddet är sådan att effektivt samarbete åvägabringas med arbetsmarknadens parter eller, om så icke anses vara fallet, om en partsrepresentation skulle kunna tänkas medföra förbättring i nämnt hänseende.

Kommittén vill i denna fråga erinra om vad berörda parter och organ anfört vid överläggningar m. m. med kommittén (kap. 3).

Samtliga arbetstagarerepresentanter ha hävdad, att nuvarande förhållanden icke voro tillfredsställande och att en partsrepresentation sannolikt skulle medföra förbättring. Hörda representanter för arbetsgivarna ha däremot i allmänhet ansett en partsrepresentation icke vara erforderlig. Andra utvägar ha i stället förordats.

Landskommunernas förbund har framhållit, att kontakten mellan yrkesinspektionen och de kommunala organen är dålig och att den från yrkesinspektionens sida måste ges annan form.

Medicinalstyrelsen anser, att kontakten mellan den allmänna hälsovården och det mera speciella hälsovårdsarbetet på arbetsplatsen borde förbättras och att detta skulle kunna ske genom att en förste provinsialläkare finge ingå i en partsrepresentation inom yrkesinspektionens distrikt.

Yrkesinspektörerna äro däremot i stort sett nöjda med nuvarande samarbete och former för kontakter erhållande.

Kommittén anser sig med hänsyn till vad ovan sagts kunna konstatera, att nuvarande organisationsform av yrkesinspektionen icke helt uppfyller de önskemål, som förefinnas inom vida lager. Det må dock framhållas, att intet framkommit som inneburit någon kritik mot det sätt på vilket yrkesinspektionens befattningshavare sköta sina åligganden.

Eftersom det icke torde vara lämpligt att innan erfarenhet vunnits om den nya arbetarskyddslagens tillämpning ompröva yrkesinspektionens befogenheter, har kommittén ansett sig böra utgå från att dessa i det följande skola antagas bli oberoende av om en partsrepresentation inrättas eller ej. Att detta antagande här kan göras beror på att yrkesinspektionens befogenheter vid eventuell ändring i anledning av en partsrepresentations införande icke torde komma att minskas utan i stället att utökas. Frågan om behovet av en partsrepresentation inom yrkesinspektionens distrikt kan därför av kommittén uppspaltas på följande två delfrågor.

1. Kan en partsrepresentation väntas medföra en reell förändring av den utformning arbetarskyddsåtgärder ges?

2. Kan en partsrepresentation väntas medföra sådan psykologisk effekt att arbetarskyddet blir mera effektivt eller sådan kontakt att arbetarskyddet förstås bättre?

Kan en partsrepresentation väntas medföra en reell förändring av den utformning arbetarskyddsåtgärder ges?

Mycket olika åsikter ha framkommit under kommitténs överläggningar med utanför kommittén stående personer rörande sannolikheten av att en partsrepresentation skulle medföra en reell förändring av den utformning arbetarskyddsåtgärder givas. Från en del håll — främst å arbetstagarrepertens sida — har förfäktats den åsikten att betydande fördelar skulle kunna nås genom en partsrepresentation. Andra ha menat att fördelarna ur denna

synpunkt skulle vara relativt små eller obefintliga. Några yrkesinspektörer ha ansett nackdelarna bli större än fördelarna.

Kommittén vill i några punkter ange de viktigaste fördelar och nackdelar som framkommit. Början skall göras med nackdelarna.

Det har befarats, att en partsrepresentation skulle medföra ökning av yrkesinspektörernas kansliarbete till förfång för deras inspektionsverksamhet. Kommittén måste konstatera, att yrkesinspektörerna redan före den nya arbetarskyddslagens införande voro bundna till kansliarbete i en utsträckning, som icke kunde anses önskvärd. Genom den nya lagen torde yrkesinspektörernas kansliarbete ha ökats. Detta ger anledning till betänksamhet innan en partsrepresentation föreslås. Man bör dock icke överskatta tidsåtgången för partssammanträden eftersom rådande arbetsförhållanden — antalet befattningshavare är upp till 17 inom distrikten — likväl torde tvinga yrkesinspektören att tillbringa sin mesta tid å kansliet. Därtill kommer att de minskade möjligheterna till fältarbete och de växande arbetsuppgifterna öka betydelsen av att yrkesinspektörerna ges tillfälle till regelbundna överläggningar med arbetsmarknadens parter. Kommittén anser vidare den ökning av kansliarbetet en partsrepresentation kommer att medföra kunna bli ringa, därest bestämmelserna om partsrepresentation ges en därför lämplig utformning.

Yrkesinspektörerna anse, som framhållits, att en partsrepresentation skulle öka skiljaktigheterna mellan olika distrikts beslut och praxis. Något absolut säkert uttalande om riktigheten härav synes enligt kommittén icke kunna göras. Man kan emellertid icke bortse från att partsrepresentanterna, vilka komma att företräda organ med väl utbyggd centralförvaltning i arbetarskyddsärenden, sannolikt kunna följa praxis inom hela landet mycket väl om de givas insyn i de egna distriktens arbete. Partsrepresentanterna kunna vidare förutsättas ha förvärvat en mycket gedigen kunskap från avtalsförhandlingar om betydelsen av likformigt avgörande av frågor och om nödvändigheten av att följa givna direktiv. (Ytterst åligger det dock arbetarskyddsstyrelsen såsom central myndighet att tillse att likformighet åvägbringas.) Kommittén anser dessutom att erfarenheterna från andra verksamhetsområden visa, att ökade skiljaktigheter mellan lokala organs beslut icke kunna befaras om en partsrepresentation införes. Resultatet torde snarast bli det motsatta, trots att mera hänsyn kunde tagas till speciella förhållanden i varje särskilt fall.

Det har framförts farhågor för att partsrepresentanterna skulle komma att fatta olämpliga beslut resp. påverka yrkesinspektörer att fatta olämpliga beslut. Funnes skäl för sådana farhågor skulle man kunna undanröja dem endast genom bestämmelser om vilka ärenden en partsrepresentation skulle få behandla. Otvivelsaktigt handlägga emellertid andra lokala organ med lekmannanämnder frågor som äro mera ingripande i medborgarnas liv. Organens lekmannanämnder äro för övrigt ofta motiverade med att man icke anser enskild persons åsikter böra vara avgörande i alla frågor. Detta har ansetts vara fallet även inom arbetarskyddet. Genom bestämmelserna om

att principfrågor och frågor av större vikt icke skola handläggas av yrkesinspektören utan av arbetarskyddsstyrelsen har man därför sökt åstadkomma en ventil. Kommittén utgår emellertid här från oförändrad arbetsfördelning mellan yrkesinspektion och arbetarskyddsstyrelse, varför de relevanta ärendena numera avgöras av yrkesinspektören själv. Kommittén kan följaktligen icke godtaga påståendet om att sannolikheten talar för att en partsrepresentation skulle komma att fatta mindre välgrundade beslut än yrkesinspektören.

Det har vidare anförts, att en partsrepresentation skulle försämra nuvarande kontakter mellan parter och yrkesinspektion. Något bärande skäl för ett sådant påstående har emellertid icke kunnat förebringas. Därtill kommer att en partsrepresentation i sig själv skulle utgöra ett samarbetsorgan av betydelse.

Det kan förefinnas vissa skäl att antaga, att partsrepresentationen kommer att få tjänstgöra som klagomur. Partsrepresentanterna skulle sannolikt på denna väg undanröja åtskilligt missförstånd och tillföra yrkesinspektionen nya synpunkter på åtskilliga problem. Det torde f. ö. icke vara någon nackdel, därest man åstadkommer ett sätt för att med partsrepresentanterna som filter (varigenom okynnesklagomål stoppas) ompröva eller diskutera ärenden. Man kan i detta sammanhang konstatera att besvärsrätten inom arbetarskyddet hitintills föga utnyttjats. Likväl har kommittén funnit ett visst missnöje med yrkesinspektionen föreligga. Det må ifrågasättas om icke detta tryck kan och bör lättas genom införande av en partsrepresentation.

Det kan emellertid också ifrågasättas huruvida icke en lösning av föreliggande problem genom införande av en partsrepresentation skulle vara av mindre vikt än utnyttjande av vissa andra möjligheter att förbättra yrkesinspektionen. Kommittén har exempelvis iakttagit, att det föreligger betydande rekryteringssvårigheter för yrkesinspektionen. Man skulle därför kunna ifrågasätta, om icke viss förbättring av löne- och befordringsvillkoren vore ett lämpligare sätt att stärka yrkesinspektionen än att tillföra den en partsrepresentation. Frågor av detta slag ankommer det emellertid icke kommittén att behandla. En sådan förändring skulle icke heller lösa kommitténs problem, men möjligen i viss mån minska dess betydelse.

Kommittén anser det nödvändigt att i detta sammanhang beröra frågan om distriktens storlek. Det förhåller sig nämligen otvivelaktigt så att det funnits bärande skäl för statsmakterna att, i så gott som samtliga fall där det gällt att skapa lokala organ för samarbete och kontakt med allmänhet och kommuner, låta distriktens storlek bli densamma som länets. Kommittén har icke kunnat undgå att notera, att en betydande del av den kritik, som riktas mot yrkesinspektionen, skulle ha kunnat undvikas om yrkesinspektionens distriktsindelning varit utformad enligt sådana principer att mera hänsyn toges till behovet av samarbete och kontakt med arbetsmarknadens parter. Nuvarande storlek av distrikten måste högst avsevärt inskränka möjligheterna till personlig kontakt. En minskning av distriktens

storlek skulle kunna öka yrkesinspektörens möjligheter till fältarbete genom minskat kansliarbete — det sistnämnda består bl. a. av ledning av den inspekterande personalen och granskning av ritningar — och öka hans möjligheter att stå i kontakt med allmänhet och kommunala organ. Det synes knappast heller vara helt lämpligt, att inspekterande personal skall tillbringa en så avsevärd del av sin arbetstid på resor, som det kräves vid nuvarande stora distrikt. Mot en utökning av antalet distrikt har från yrkesinspektörernas sida rests ett kompakt motstånd. Kommittén har visserligen icke funnit något bärande skäl för detta — exempelvis torde farhågorna för att större olikformighet skall uppstå mellan distrikten om dessa göras mindre vara helt ogrundade enär arbetet i så fall skulle kunna övervakas och utföras av yrkesinspektörerna själva i högre grad — men kommittén anser det ligga helt utanför uppdraget att avgiva något förslag i denna fråga. Även om å ena sidan skälen för en partsrepresentations införande otvivelaktigt skulle försvagas genom en uppdelning av distrikten, finnes dock å andra sidan icke något stöd för antagandet att en partsrepresentation på ett avgörande sätt skall kunna minska behovet av en uppdelning av distrikten.

Kommittén har icke funnit det ligga inom ramen för sina direktiv att upptaga frågan om möjligheterna att decentralisera eller centralisera ärenden. Kommittén förutsätter emellertid att arbetarskyddsstyrelsen utnyttjar alla möjligheter till decentralisering en ev. partsrepresentation kan skapa utan att denna fråga behöver behandlas av särskilda sakkunniga. Rörande väntade fördelar av en partsrepresentation genom reell förändring av åtgärder vill kommittén härutöver anföra följande.

Särskilt från arbetstagarehåll ha önskemål framkommit om bättre information rörande yrkesinspektionens praxis och erfarenheter. Man har härigenom uppenbarligen avsett att tillförsäkra sig om *dels* större likformighet inom arbetarskyddet, *dels* större möjligheter att effektivisera arbetarskyddet *dels* ock större möjligheter att kunna klarlägga olika frågors faktiska premisser för den egna parten. Kommittén kan icke undgå att konstatera, att sådan insyn i yrkesinspektionen kan vara befogad och kanske rentav en förutsättning för att statsmakterna skola kunna förmå arbetsmarknadens parter till stora egna insatser.

Kommittén ifrågasätter om icke en partsrepresentation skulle innebära ett stöd i strävandena att åstadkomma bättre personlig hygien på arbetsplatserna och framförallt i personalrummen. Frågan har nämligen sådana allmänna aspekter att dess lösning kan förbättras genom överläggningar inom en partsrepresentation bl. a. genom den kraft som partsrepresentanterna kunna ställa bakom sina meningar. Det skulle ävenledes vara av värde för de inspekterande befattningshavarna om dessa hållas underkunniga om i vilken utsträckning arbetsmarknadens parter äro villiga att motarbeta slarv och förstörelse å olika arbetsställen och personalrum. Det ligger uppenbarligen såväl i arbetsgivarnas som arbetstagarnas intresse att medverka till en allmän förbättring av åsyftade förhållanden. Partsrepresentanterna komma därför säkerligen att ha en positiv inställning.

Enligt instruktionen för yrkesinspektionen torde exempelvis socialinspektören mången gång komma att ställas inför sådana frågor, att konsultation av en partsrepresentation vore fördelaktig. Detta gäller kanske särskilt frågor som uppstå om förhållanden utanför arbetsplatsen.

Uppenbarligen kan intet av de inspekterande organen åstadkomma effektivt arbetarskydd utan stöd av parternas organisationer. Partsorganisationerna ha insett detta och därför gjort stora ansträngningar för att stödja yrkesinspektionen, i synnerhet genom inrättandet av arbetarskyddsnämndens kansli. Det torde med hänsyn till dessa uppostringar vara skäl att tillgodose dessa organisationers önskemål om tillräcklig information rörande de särskilda förhållanden, som föreligga i frågor av intresse för parterna. Parterna böra också ges tillfälle till diskussion av sättet för ingripande i vissa frågor. Detta skulle otvivelaktigt möjliggöra effektivare arbetarskydd.

Kommittén vill i anledning av medicinalstyrelsens i det föregående anförda uttalande framhålla, att det föreligger ett starkt behov av att en läkare i chefsställning på lämpligt sätt tillföres yrkesinspektionens distrikt. Detta synes lämpligen kunna ske på sätt medicinalstyrelsen föreslagit, d. v. s. att en läkare får ingå i en partsrepresentation inom distriktet.

Rörande spørsmålet om vad som bör göras för att förbättra samarbetet mellan hälsovårdsnämnder och yrkesinspektion, anser kommittén, att det till en början bör prövas, om icke sådan förbättring automatiskt kommer att ske genom införandet av ett partsorgan utan att man särskilt behöver tillse att en del av ledamöterna i en ev. partsrepresentation utväljas bland personer som även kunna anses representera kommunerna.

Kommittén vill i detta sammanhang understryka, att ett införande av en partsrepresentation icke kan anses utgöra någon ersättning för de s. k. veckokonferenser, som yrkesinspektörerna enligt chefsmyndighetens rekommendation böra hålla med de inspekterande befattningshavarna inom distriktet. Veckokonferenserna ha nämligen att behandla många spørsmål, som icke lämpa sig för en partsrepresentation. Sålunda utgöra veckokonferenserna ett viktigt medel för åvägbringande av likformig tolkning av vissa givna bestämmelser, diskussion av rutinfrågor m. m. Detta hindrar icke att yrkesinspektörerna torde komma att finna lämpligt att mången gång referera å partsrepresentationens överläggningar under veckokonferenserna framförda synpunkter och vice versa. Det är dessutom kommitténs åsikt, att allmän kännedom om förekomsten av målmedvetet bedrivna veckokonferenser skulle eliminera åtskillig kritik.

Kan en partsrepresentation väntas medföra sådan psykologisk effekt att arbetarskyddet blir mera effektivt eller sådan kontakt att arbetarskyddet förstås bättre?

Kommittén har i det föregående diskuterat frågan om behovet av en partsrepresentation ur synpunkten av den reella inverkan på yrkesinspektionens åtgärder en sådan kunde tänkas ha. Kommittén vill nu även behandla en del

spörsmål rörande en partsrepresentations psykologiska effekt och dess möjligheter att åstadkomma ökad förståelse för yrkesinspektionens svårigheter.

Under överläggningarna ha åtskilliga exempel lämnats såväl för att nuvarande organisationsform skulle vara lämplig som för att ett stort behov av en partsrepresentation föreläge. Då det är mycket svårt att exemplifieringsvägen nå några slutsatser har kommittén i stället sökt uppställa en del frågor till diskussion. Det har därvid bl. a. ifrågasatts om icke en partsrepresentation skulle kunna åstadkomma minskning av kritik och kverulans, ökning av förståelse och förtroende, samt dessutom ge ett moraliskt stöd och göra flera »säkerhetssinnade».

Under de diskussioner, som förts med utgångspunkt från nämnda påståenden, har intet vägande inlägg gjorts mot dessas riktighet. Avvikande meningar ha dock framkommit rörande i vilken grad föreliggande förhållanden icke äro tillfredsställande och rörande de möjligheter en partsrepresentation kan väntas skapa för åstadkommande av en förbättring.

Det är enligt kommitténs mening förenat med avsevärda svårigheter att avgöra i vilken mån enskilda arbetsgivares och arbetstagares inställning kan förbättras genom en partsrepresentation. En partsrepresentation skulle emellertid kunna tillfredsställa de önskemål som arbetstagareorganisationerna framfört. Sannolikt skulle den också bli inkörsporten för en upplysningsverksamhet med goda förutsättningar att hos den enskilde öka förståelsen för yrkesinspektionens svårigheter och arbetsvillkor, minska kritiken av dess åtgärder och framför allt minska förekomsten av kverulans och spridningen därav. Om en partsrepresentation kan utformas, så att den verksamt bidrager till sådana resultat, innebär detta en betydande effektivisering av arbetarskyddet, som för att vara verkningsfullt kräver insatser av arbetstagarna och arbetsgivarna själva.

Det inträffar icke sällan situationer under yrkesinspektionens verksamhet, då den inspekterande behöver ett starkt moraliskt stöd av arbetsgivare och arbetstagare. Exempelvis kan läget vara sådant att parterna å arbetsplatsen i rent oförstånd eller av andra skäl icke anse gällande bestämmelser tillämpliga, eller också kanske enstaka arbetsgivare eller arbetstagare tredskas och förneka någon åtgärds laglighet eller betydelse. Icke minst gäller detta förhållandena kring arbetsstället och i personalrummen. Kommittén har också upplysts om fall, då uppenbarligen intet resultat av yrkesinspektionens ansträngningar kunnat uppnås trots att detta syntes starkt befogat.

Kommittén har redan åtskilliga gånger anfört betydelsen av att arbetstagarna själva göra vad de kunna för att förebygga olycksfall och ohälsa. Det är emellertid svårt att med de medel som stå till buds — upplysning och propaganda — kunna göra vissa av arbetstagarna och arbetsgivarna tillräckligt »säkerhetssinnade». Kommittén vill tro, att en partsrepresentation inom yrkesinspektionens distrikt skall kunna bidra till en viss förbättring av möjligheterna att påverka den mänskliga faktorn i arbetet. En partsrepresentation torde nämligen ge en viss känsla av att man själv medverkar

genom sina representanter. Denna känslas styrka blir delvis beroende av i vilken utsträckning partsreprestanderna kunna ägna tid åt kontakter med enskilda m. fl. Huvudsaken torde dock för flertalet vara vissheten om att någon för deras talan och tillser att de icke behöva göra meningslösa eller orättvisa uppoffringar.

Huruvida någon person eller något organ hyser förtroende eller icke till en verksamhet, beror givetvis på hur verksamheten uppfattas. Hur en verksamhet uppfattas beror icke blott på hur verksamheten faktiskt bedrives. Det synes därför kommittén vara av stor betydelse för arbetarskyddets effektivitet att berörda parter beredas sådana möjligheter att följa yrkesinspektionens verksamhet att de kunna få en bättre bild av de faktiska förhållandena. Kommittén anser, att detta skulle kunna ske genom en partsrepresentation. Det må samtidigt poängteras, att en partsrepresentation bara är ett av de medel som samtidigt kunna användas härför.

KAP. 5

Kommitténs överväganden rörande olika möjligheter att utforma en partsrepresentation och kommitténs förslag

Kommittén har — med hänsyn till vad som anförts om den reella inverkan på yrkesinspektionsverksamheten ett införande av partsrepresentation kan väntas ha, önskvärdheten av samarbete med och utnyttjande av det frivilliga arbetarskyddet samt till den psykologiska betydelsen av arbetsmarknadsparternas knytande till yrkesinspektionens distrikt — funnit vissa skäl tala för behovet av en partsrepresentation och har därför gjort en undersökning av olika möjligheter att åstadkomma en lämplig sådan.

Kommittén har funnit sig böra skissera tvenne alternativ för en partsrepresentation. Det ena vill kommittén kalla styrelsealternativet och det andra rådsalternativet. Styrelsealternativet utgör i princip en lösning efter de i motionerna uppdragna linjerna och rådsalternativet i princip efter de linjer, som statsutskottet jämväl ifrågasatt. I den praktiska utformningen torde kommittén dock möjligen ha gjort vissa avsteg därifrån beroende på att kommittén ansett det vara lämpligt att endast framlägga en variant av varje huvudalternativ och därvid valt den variant, som syntes kommittén mest lämpad. Skillnaden i fråga om utformandet av varianter synes dock icke vara av någon större betydelse för avgörandet av principfrågan om partsrepresentation inom distrikten.

Kommittén vill närmast skissera vissa huvudprinciper för styrelse- och rådsalternativen i den utformning, som kommittén funnit lämpligast. Därefter vill kommittén ge sitt förord åt det ena alternativet samt i anslutning här till till behandling upptaga en del frågor.

Styrelsealternativet

Vid valet av organisationsform för statliga eller statsunderstödda lokala organ med viss beslutanderätt, har man i allmänhet stannat inför möjligheten att inrätta lokala styrelser. Sådana finnas exempelvis i form av länsarbetsnämnder, länsbostadsnämnder och lantbruksnämnder. Att lokalstyrelse valts i dessa fall beror bl. a. på önskan att tillförsäkra ledningen av respektive förvaltningsområde personer med kännedom om lokala och personliga förhållanden och det värde som lokal självbestämmanderätt har ur psykologiska synpunkter. Vid bestämmandet av storleken av lokalstyrelsernas arbetsområde har man vanligen ansett länet utgöra den bästa storleken bl. a. med hänsyn till kontakten med allmänhet, kommuner och förefintliga länsorgan. Det har över huvud taget varit insikten om en långt gående centraliserings administrativa olägenheter, som legat bakom lokalstyrelsernas inrättande.

Klagorätt över beslut av styrelsen synes icke böra givas ledamöterna i en lokalstyrelse för yrkesinspektionens distrikt, men väl skola dessa äga att till protokollet anteckna avvikande mening. Det synes nämligen tillräckligt att klagorätt tillkommer av ärende direkt berörda parter. Därest arbetarskyddsstyrelsen finner så erforderligt, torde dock vissa ärenden av yrkesinspektören kunna underställas arbetarskyddsstyrelsens omprövning. Kommittén anser dock, att direkt berörd parts klagorätt även i detta fall komme att vara tillfyllest. Det skulle givetvis åligga föredraganden att till protokollet anteckna därest han är av annan åsikt än styrelsen.

Arbetsuppgifter. En styrelse för ett yrkesinspektionsdistrikt skulle enligt alternativet ges beslutanderätt i vissa frågor. Vidare skulle den ha rätt att till behandling men icke till avgörande upptaga vissa andra frågor rörande yrkesinspektionens bedrivande inom distriktet. Den skulle också regelbundet informeras av yrkesinspektören rörande viktigare inom distriktet uppkomna arbetarskyddsfrågor och om inspektionsarbetets bedrivande. Givetvis skulle det åligga yrkesinspektören — att därest styrelsen icke kan inkallas, innan beslut av yrkesinspektionen lämpligen bör fattas — själv avgöra även sådana ärenden, som normalt skulle behandlas av styrelsen. Yrkesinspektören skulle i så fall å nästkommande sammanträde anmäla att så skett.

Bl. a. följande ärenden synas — därest förhållandena så medgiva — kunna underställas en styrelse för beslut:

remisser från arbetarskyddsstyrelsen i anledning av statlig myndighets remiss till arbetarskyddsstyrelsen;

remisser från statlig myndighet i fråga av mer allmänt intresse eller i fall då distriktsstyrelsens hörande kan anses vara befogat med hänsyn till ärendets vikt för den enskilde, dess principiella betydelse eller av annat skäl;

frågor av större vikt rörande arbetarskyddspropaganda och arbetarskyddsupplysning;

frågor rörande erbjudande av eller inbjudande till samarbete i arbetarskyddsärenden;

planläggande av inspektionsverksamheten och i samband därmed uppgörande av planer för åstadkommande av förbättrade arbetsförhållanden; frågor rörande medels- och arbetskraftsbehovet för distriktets inspektions- och upplysningsverksamhet.

Arbetarskyddsstyrelsen skulle kunna begära lokalstyrelsens yttrande även i andra frågor än de som enligt instruktionen skola handläggas av lokal styrelse.

Sammansättning. En styrelse synes lämpligen kunna bestå av en av medicinalstyrelsen utsedd läkare, två representanter utsedda efter förslag av Svenska arbetsgivareföreningen och två efter förslag av Landsorganisationen i Sverige samt yrkesinspektören, som skulle fungera som föredragande och ordförande. Utöver de ordinarie ledamöterna böra ett lämpligt antal suppleanter utses. Tjänstemän och arbetsledare skulle möjligen ha speciell representation bestående av en gemensam ledamot.

Partsorganisationernas förslag böra omfatta personer från olika typer av företag. Det bör tillses att representanter föreslås även för sådan verksamhet som övervakas av yrkesunderinspektör eller kommunal tillsynsman.

Yrkesinspektörens ställning komme genom införandet av en styrelse att bli mera ansvarsfull. Förefintligheten av auktoritativa organ inom distriktet torde nämligen ge en ökad tyngd åt de lokala organens beslut och härigenom uppkomna möjligheter till reell och formell decentralisering av ärenden från arbetarskyddsstyrelsen torde komma att utnyttjas. Av kanske ännu större betydelse för yrkesinspektörens ställning torde det ökade samarbetet med olika lokala organ och myndigheter komma att bli.

Yrkesinspektionens övriga befattningshavare skulle i händelse av styrelsers införande samlas till sådana veckokonferenser, som redan nu äro påbudna. De skulle emellertid — utom i särskilda fall — icke närvara vid styrelsens överläggningar, bl. a. därför att detta skulle inkräkta på deras inspektionsverksamhet i alltför hög grad.

Det föreligger många möjligheter att variera styrelsealternativets utformning. En sådan möjlighet är att låta styrelsen endast få vetorätt mot yrkesinspektörens beslut. Detta skulle säkerligen innebära att ärendet ifråga måste underställas arbetarskyddsstyrelsen. (Innebörden är ungefär densamma som om ett rådsorgan gäves viss vetorätt eller underställningsrätt.)

Kommittén har endast velat skissera huvuddragen av sättet för en styrelsers organisation och arbetsformer. Det torde nämligen böra ankomma på arbetarskyddsstyrelsen att avge förslag till instruktion samt utfärda lämpliga anvisningar för yrkesinspektörerna.

Kostnadsberäkning. Vid fastställandet av sammanträdesarvodets storlek har kommittén utgått från att ersättningen bör kompensera den mistade arbetsinkomsten upp till en viss gräns, förslagsvis satt till 30 kronor.

Med hänsyn till föreliggande arbetsuppgifter torde sammanträdena komma att pågå en hel dag.

Under sålunda gjorda antaganden finner kommittén det vara önskvärt med en ersättning å 30 kronor för sammanträdesdag.

En kostnadsberäkning för styrelsealternativet kan ske på grundval härav och av vad som anges i punkterna 1—3.

1. De 11 ifrågasatta styrelserna inom yrkesinspektionen torde — med ledning av erfarenheterna från länsarbetsnämndernas verksamhet — i genomsnitt kunna väntas sammanträda 10 gånger om året.

2. Ledamot av styrelse ävensom ersättare för ledamot skall för varje dag han deltagit i styrelsens sammanträde äga åtnjuta dagarvode med 30 kronor, dock med undantag för yrkesinspektör och dennes vikarie. Antalet arvodesberättigade ledamöter är 5 i varje distrikt.

3. Till ledamot av styrelse ävensom ersättare för ledamot skall vid resor och förrättningar, som påkallas av uppdragets fullgörande, utgå resekostnads- och traktamentsersättning enligt bestämmelserna i allmänna rese-reglementet, klass I A. Antalet ledamöter var till resekostnadsersättningar bör beräknas är 2 inom varje distrikt och den genomsnittliga kostnaden härför bör upptagas till 45 kronor per person.

Förslagsanslaget till Yrkesinspektionen: Avlöningar skulle alltså med hänsyn till kostnaderna för dagarvodena till styrelseledamöterna enligt punkterna 1 och 2 behöva uppräknas med

$$11 \times 10 \times 30 \times 5 = 16\,500 \text{ kronor.}$$

Förslagsanslaget till Yrkesinspektionen: Omkostnader skulle dessutom med hänsyn till uppkommande reseersättningar enligt punkterna 1 och 3 behöva uppräknas med

$$11 \times 10 \times 45 \times 2 = 9\,900 \text{ kronor.}$$

Den sammanlagda kostnadsökningen vid införandet av styrelseorgan inom yrkesinspektionens distrikt har sålunda av kommittén beräknats till

$$(16\,500 + 9\,900) = 26\,400 \text{ kronor.}$$

Kommittén har avrundat det beräknade beloppet till kostnader för styrelseorgan till 26 000 kronor.

Rådsalternativet

Statsutskottet har i sitt av riksdagen godkända utlåtande 1948: 148 antytt möjligheten att lokala organ av rådgivande art inrättas inom yrkesinspektionen.

Bestämmelserna för ett rådsorgan synas böra ges sådan utformning att organets uppgift blir att berika yrkesinspektionen med parternas synpunkter. Organet skulle däremot icke fatta några avgöranden i verkställighets- eller förvaltningsfrågor såsom fallet är med en styrelse. Givetvis skulle protokoll föras vid detta rådgivande organs sammankomster och envar närvarande äga rätt till protokollet anteckna sin mening. Föredraganden skulle vara skyldig att anteckna sin mening därest denna avvek från flertalet närvarandes.

Det torde såvitt kommittén kunnat finna huvudsakligen komma att bli yrkesinspektören som skulle framställa önskemål om ett sådant organs uttalanden. Vissa myndigheter och organ — detta gäller icke minst arbetarskyddsstyrelsen — torde dock i vissa förekommande fall komma att vilja veta rådsorganets mening före frågors avgörande.

Någon ur formella synpunkter fullt jämförbar förebild till ett sådant rådsorgan torde icke kunna hämtas från den statliga förvaltningen. Man bör dock icke överskatta betydelsen av det förhållandet att ett lokalorgan under de här föreliggande omständigheterna icke äger besluta utan endast lämna råd. Den centrala myndigheten (arbetarskyddsstyrelsen) torde nämligen i allmänhet icke komma att vilja godtaga sådana åtgärder av yrkesinspektören som synas oförenliga med rådsorganets åsikter och icke heller att ett sådant organ icke höres av yrkesinspektören i de fall detta kan synas skäligt.

Sammansättning. Eftersom ett rådgivande organ icke synes böra fatta beslut i verkställighetsfrågor utan i stället göra uttalanden torde skäl icke föreligga för att låta yrkesinspektören inträda som ledamot av rådet. Yrkesinspektören bör dock vara föredragande och sammankallande i rådet. Dessutom bör han vara ordförande under rådets sammankomster.

I enlighet med medicinalstyrelsens förslag torde lämpligen en förste provinsialläkare (eller annan av medicinalstyrelsen föreslagen läkare) böra ingå i det rådgivande organet. Kommittén vill i detta sammanhang påpeka, att förefintligheten av ett rådgivande lokalorgan, vari läkare i chefsställning ingår, väsentligt torde utöka möjligheterna att lösa frågan om yrkesinspektionens förseende med medicinsk expertis. Dessutom synes medtagandet av förste provinsialläkarna i rådet medföra förbättrade kontakter mellan hälsovårdsnämnder och yrkesinspektion.

Kommittén har överbäddat frågan om behovet av att tillföra de rådgivande organen andra personer med erfarenhet från statlig eller halvstatlig administration än yrkesinspektörer och förste provinsialläkare. Utslagsgivande för om detta skall anses nödvändigt synes kommittén vara om sådan person skall utses för att såsom opartisk ordförande leda rådets förhandlingar. Kommittén har emellertid funnit att yrkesinspektören — eller vid förhinder dennes vikarie — torde kunna fullgöra denna funktion.

Antalet egentliga partsrepresentanter är av mindre betydelse inom ett råd än inom en styrelse. Dock synes för arbetets lämpliga bedrivande såväl arbetstagare- som arbetsgivareparten böra ha minst två representanter vardera. För dessa torde böra finnas suppleanter att inkallas vid ordinarie representants förhinder.

Preciseringen av antalet partsrepresentanter av ifrågavarande slag beror bl. a. av om man skall anse behov föreligga av representation av olika yrkesgrenar och driftsstorlekar. Kommittén anser, att utsedda partsrepresentanter torde kunna förutsättas komma att stå i mycket nära kontakt med de arbetsgivare resp. arbetstagare inom distriktet, vilka beröras av

aktuella frågor. Det torde t. o. m. kunna vara anledning tro att parternas intressen bäst tillgodoses av »allmänna» representanter, då dessa torde äga möjlighet till bättre överblick och kontakter.

En svårlost fråga inom all arbetarskyddsverksamhet är vilken ställning arbetsledarna skola intaga. Otvivelaktigt äro arbetsledarnas insatser av den allra största betydelse inom arbetarskyddet. Å andra sidan intaga de en mellanställning, vilken möjligen skulle bli än svårare om de skulle tilldelas rollen av vågmästare även i frågor som äro klara partsfrågor för arbetstagare- och arbetsgivaresidorna. Kommittén anser, att arbetsledarna i princip icke böra belastas med större ansvar för arbetarskydd än nödvändigt. Detta hindrar dock icke att vad som likväl måste åläggas arbetsledarna i och för sig skulle motivera särskild representation åt arbetsledarna i rådsorgan inom yrkesinspektionen. Därest arbetsledarna gäves tillfälle föreslå en representant i rådet skulle denne kunna framlägga kårens synpunkter. Detta skulle, synes det kommittén, vara tillräckligt eftersom såväl arbetsgivaresidan som arbetstagarresidan väl torde komma att bevaka arbetsledarnas intressen, i vart fall i den mån sådana finnas utsagda.

Man kan anföra åtskilliga skäl för att även exempelvis tjänstemän och småföretagare skulle erhålla egna talesmän inom rådsorganet. Nyssnämnda grupper ha nämligen en viss särställning. Detta gäller icke blott ifråga om arbetstid utan även ifråga om olycksfallsrisker och olycksfallsförsäkringsförhållanden m. m. Man kan vidare fråga sig om det icke vore lämpligt att tillföra rådet representanter för dessa kårer även med hänsyn till att deras arbetsförhållanden företrädesvis inspekteras av yrkesunderinspektörer och kommunala tillsynsmän och icke som de större företagen, företrädesvis av yrkesinspektörer och distriktsingenjörer. Det finns emellertid också mycket tungt vägande skäl för att man icke skall låta dessa grupper erhålla särrepresentanter. Bland dessa märkes det förhållandet att det såväl på arbetstagare- som arbetsgivaresidan uppstått viss praxis för det sätt på vilket representanter skola utses i liknande fall. Därigenom kunde statens ingripande splittra ett önskvärt samarbete. Det finns ej heller anledning tro, att några reella olägenheter skulle uppstå om ifrågasvarande grupper icke skulle ges särrepresentanter. Därest emellertid arbetsledare och/eller tjänstemän ges representation torde en avvägning mellan parternas inbördes styrkeförhållanden kunna ske genom att rådet även tillfördes en representant för medelstort eller mindre jordbruk (d. v. s. en småföretagare med någon eller ingen lejd arbetskraft), då en sådan representant skulle kunna tillföra yrkesinspektionen önskvärd sakkunskap rörande största delen av yrkesinspektionens arbetsplatser. Kommittén anser det emellertid icke vara nödvändigt, att en sådan avvägning sker, och detta med hänsyn till den utformning rådsorganets arbete tänkes få. Det har icke heller synts erforderligt, att närmare reglera hur arbetsledare och tjänstemän skulle vara representerade. Kommittén förordar därför att Tjänstemännens centralorganisation får föreslå en partsrepresentant jämte suppleant och därvid framföra önskemål om den ordinarie ledamoten skall vara tjänsteman resp. arbetsledare.

Kostnadsberäkning. Kostnadsberäkningen har uppgjorts på samma sätt som för styrelsealternativet. Principerna anges i punkterna 1—3.

1. De 11 ifrågasatta rådsorganen inom yrkesinspektionen skulle enligt kommitténs förslag sammanträda minst 2 gånger om året. Kommittén utgår från att i genomsnitt 4 sammanträden komma att hållas inom varje distrikt.

2. Liksom ifråga om styrelsealternativet föreslår kommittén ett dagarvode å 30 kronor till ledamot av råd ävensom ersättare för ledamot för varje dag han deltagit i sammanträde. Antalet arvodesberättigade ledamöter är i detta fall 6.

3. I överensstämmelse med vad som sagts under punkt 3 i kostnadsberäkningen för styrelsealternativet böra resekostnads- och dagtraktamentsersättningar utgå enligt bestämmelserna i allmänna resereglementet, klass I A. Antalet ledamöter för vilka resekostnadsersättningar böra beräknas torde i genomsnitt bli 2 inom varje distrikt. Den genomsnittliga kostnaden härför kan förslagsvis beräknas till 45 kronor per person.

Förslagsanslaget till Yrkesinspektionen: Avlöningar skulle alltså med hänsyn till kostnaderna för dagarvoden till rådsorganens ledamöter enligt punkterna 1 och 2 behöva uppräknas med

$$11 \times 4 \times 30 \times 6 = 7\,920 \text{ kronor.}$$

Förslagsanslaget till Yrkesinspektionen: Omkostnader skulle dessutom med hänsyn till uppkommande reseersättningar till ledamöter enligt punkterna 1 och 3 behöva uppräknas med

$$11 \times 4 \times 45 \times 2 = 3\,960 \text{ kronor.}$$

Den sammanlagda kostnadsökningen vid införande av rådsorgan inom yrkesinspektionens distrikt har sålunda av kommittén beräknats till (7 920 + 3 960) 11 880 kronor eller i runt tal 12 000 kronor.

Kommitténs förslag

Kommittén har funnit skälen för införande av partsrepresentationer inom yrkesinspektionens elva distrikt vara tillräckligt starka.

Kommittén vill förorda att dessa partsrepresentationer givas formen av rådsorgan, vilka böra benämnas yrkesinspektionens råd.

Kommittén vill i detta sammanhang framhålla, att den sökt utnyttja två möjligheter att förenkla och förbilliga den sedvanliga formen för en lokalrepresentation, vilka åtminstone i fråga om partsrepresentation inom yrkesinspektionens distrikt icke torde medföra någon försämring av organets arbetsresultat.

För det första synes antalet partsrepresentanter kunna starkt begränsas. Kommittén vill erinra om att viss praxis finnes om fördelning av representation bland såväl arbetsgivarna som arbetstagarna. Denna praxis torde otvivelaktigt erbjuda den bästa formen för åstadkommande av lämplig »mandatfördelning» och bör respekteras av statsmakterna. Därest sagda

avtalsparter äro eniga därom — vilket här antages vara fallet — torde dock tjänstemän tillsammans med arbetsledare böra beredas särrepresentation. Det föreligger emellertid intet tillräckligt skäl för statsmakterna att låta den rena partsrepresentationen därutöver svälla ut till att omfatta mera än två representanter från vardera parten. Ytterligare påbyggnad torde snarare försämra relationen till arbetsmarknadens parter och yrkesinspektionen än att förbättra den, eftersom man minskar anledningen för partsrepresentanterna att informera om sina erfarenheter. Vardera sidans partsrepresentanter böra nämligen utses av organ, som äro villiga att själva åstadkomma samarbete mellan representanternas huvudmän i den mån så finnes önskvärt. Om parterna å någondera sidan vilja organisera huvudmannaorgan bör detta stå dem fritt, men någon anledning för statsmakterna att reglera detta och att bidra till kostnaderna kan näppeligen anses föreligga. Icke heller bör yrkesinspektionens rådsorgan göras till någon blandning mellan partsrepresentation och huvudmannaorgan.

Styrelseformen innebär för det andra uppenbarligen ofta, att chefstjänstemannens beslutsförmåga utnyttjas dåligt, och att dagordningen tynges av ärenden som lämpligen kunde avgöras av chefstjänstemannen själv om representationen i stället hade formen av ett råd. Antalet sammanträden för ett rådsorgan bör dessutom kunna bli avsevärt mindre än för en styrelse. Genom arrangemang av rådstyp skulle vinnas betydande ekonomiska och förvaltningsmässiga fördelar. Likväl torde icke det effektiva lekmaninflytandet komma att bli mindre i ett rådsorgan än i en styrelse.

Kommittén har i rådsorganet trott sig finna en ur dessa synpunkter lämpligare arbetsform än styrelsen.

Antalet ledamöter i varje rådsorgan bör vara 6. Ledamöterna böra utses av Kungl. Maj:t, fem efter förslag av partsorganisationer och den sjätte — en läkare — efter förslag av medicinalstyrelsen. Svenska arbetsgivareföreningen bör härvid beredas tillfälle föreslå två representanter jämte lika många ersättare inom varje rådsorgan och Landsorganisationen i Sverige samma antal. Vidare bör Tjänstemännens centralorganisation ges rätt att föreslå en ledamot jämte en ersättare.

Kommittén föreslår vidare att yrkesinspektören skall vara ordförande och föredragande men ej ledamot av rådsorganet.

Rådsorganen böra sammanträda minst 2 gånger om året och därutöver så ofta som yrkesinspektören finner lämpligt med hänsyn till föreliggande ärenden. Rådet skall icke utan arbetarskyddsstyrelsens medgivande kunna underställas sådana frågor av större vikt eller principiell art som arbetarskyddsstyrelsen skall handlägga, men i övrigt alla viktigare spörsmål inom yrkesinspektionens verksamhet. Det bör vidare åligga yrkesinspektören att regelbundet informera rådet om yrkesinspektionsarbetet i distriktet.

Vid rådets sammanträden skall protokoll föras. Ledamot skall äga rätt att till protokollet anteckna sin mening. Föredraganden (yrkesinspektören) skall vara skyldig anteckna sin mening, därest denna avviker från flertalet

av de närvarandes. Protokollen skola inom en månad ha tillställts arbetarskyddsstyrelsen för delgivning.

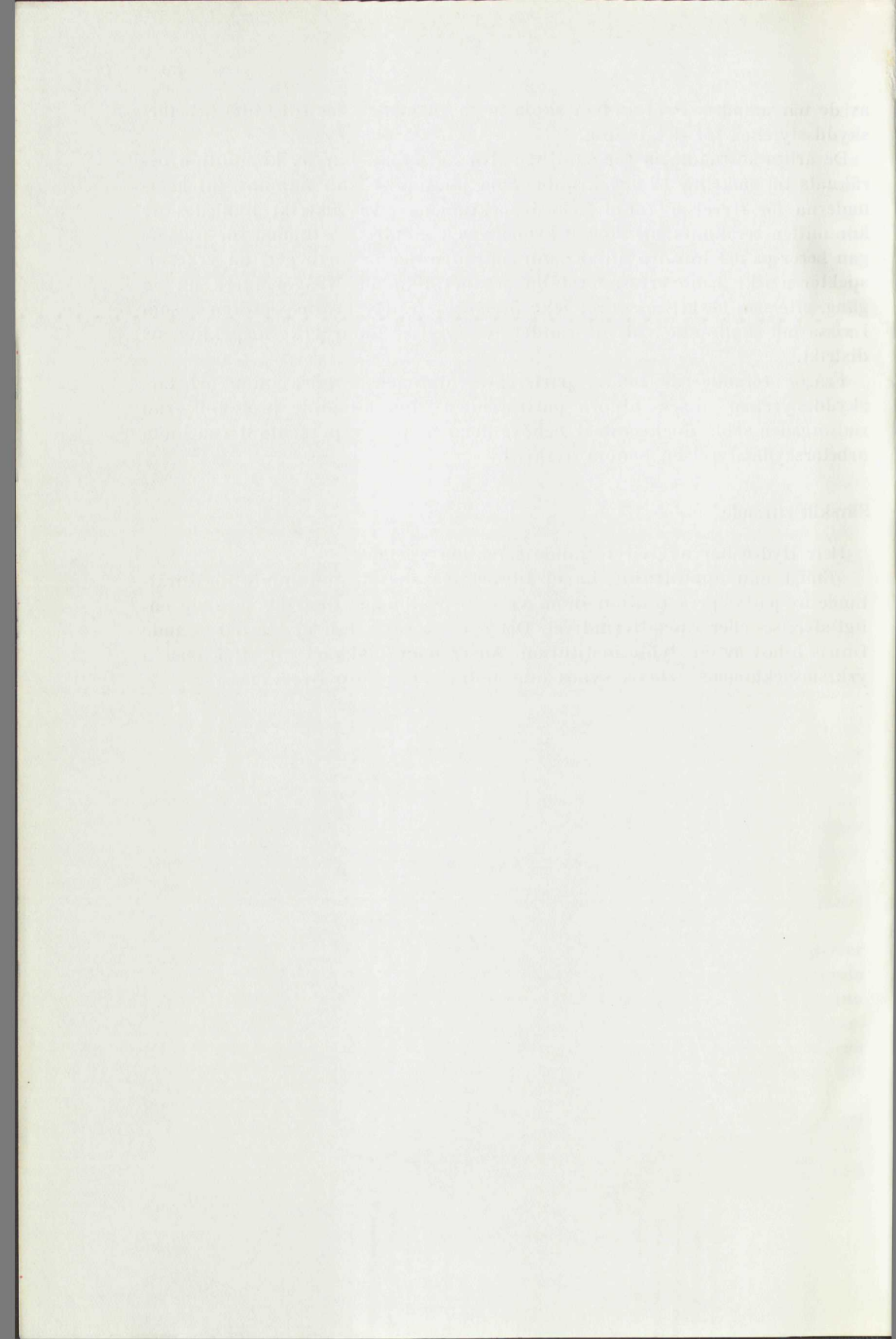
De årliga kostnaderna för samtliga elva rådsorgan har av kommittén beräknats till omkring 12 000 kronor. Som jämförelse kan nämnas, att kostnaderna för styrelser inom yrkesinspektionens elva distrikt likaledes av kommittén beräknats till 26 000 kronor. Den mindre kostnaden för rådsorgan beror på det mindre antal sammanträden denna form ger, då yrkesinspektören icke behöver underställa organet liknande frågor mera än en gång, eftersom beslutsansvaret icke överföres från yrkesinspektören såsom i vissa fall skulle ske vid införandet av styrelser inom yrkesinspektionens distrikt.

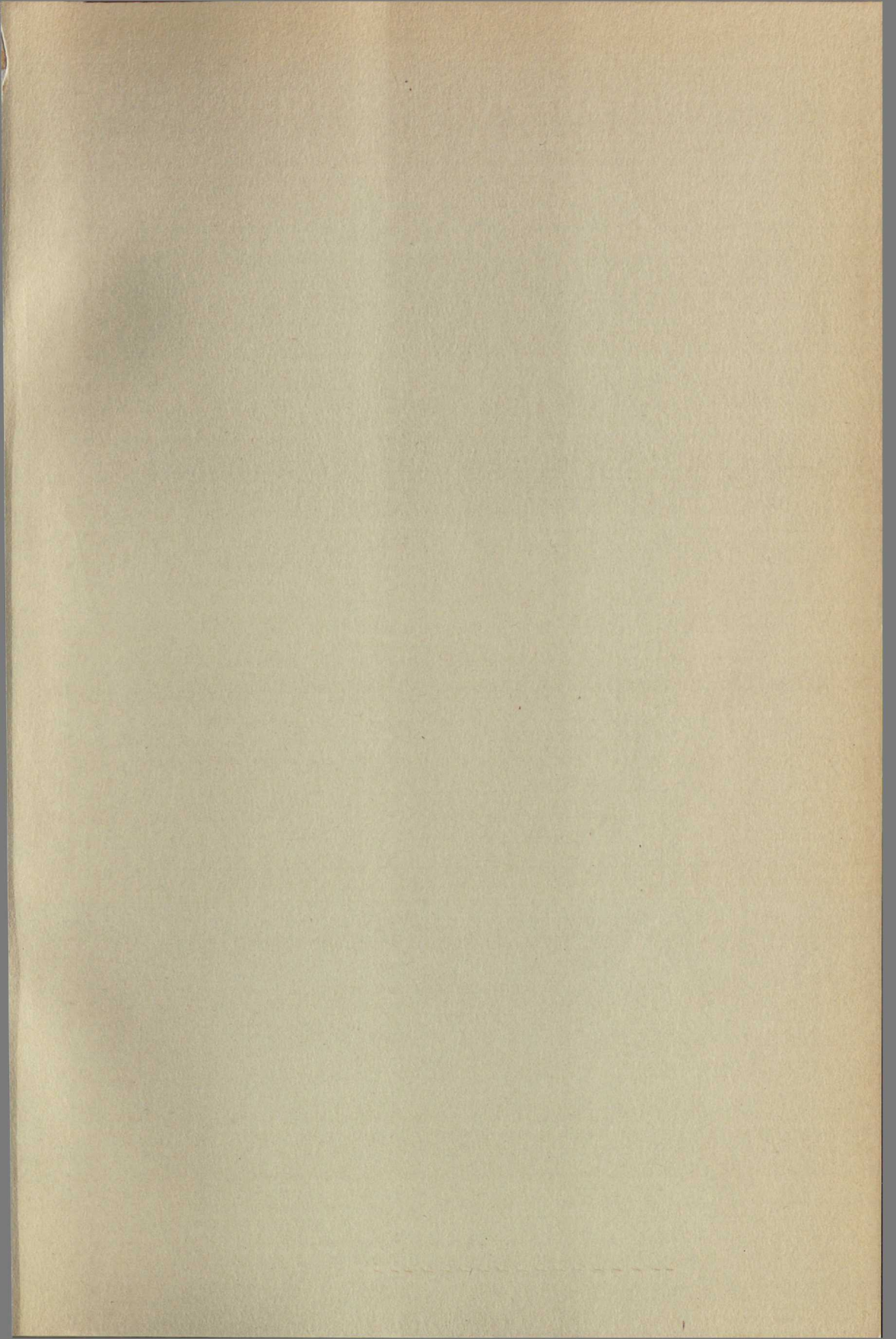
Frågor rörande de lokala partsrepresentationerna böra inom arbetarskyddsstyrelsen anses utgöra partsärenden. Inkommande protokoll från rådsorganen skola dock endast behöva delgivas partsrepresentanterna inom arbetarskyddsstyrelsen genom avskrift.

Särskilt yttrande

Herr Hydén har avgivit följande särskilda yttrande.

»Enligt min uppfattning ha ej tillräckliga skäl framkommit för inrättande av partsrepresentation inom yrkesinspektionens distrikt vare sig enligt styrelse- eller rådsalternativet. Det synes i varje fall ej för närvarande finnas behov av en dylik institution. Anser man önskvärt att effektivisera yrkesinspektionens arbete, synes mig andra vägar böra övervägas.»





Statens offentliga utredningar 1950

Systematisk förteckning

(Siffrorna inom klammer beteckna utredningarnas nummer i den kronologiska förteckningen.)

Allmän lagstiftning. Rättsskipning. Fångvård.

Förberedande utredning angående lagstiftning på skadeståndsrättens område. [16]
Betänkande med förslag till det rättspsykiatriska undersökningsväsendets organisation. [24]
Betänkande med förslag till ny lag om flottning i allmän flottled, m. m. [27]

Statsförfattning. Allmän statsförvaltning.

Det statliga utredningstrycket. Trycksakskommitténs betänkande. [25]
Kommittésvenska. En undersökning och ett försök till riktlinjer. Bilaga till trycksakskommitténs betänkande. [26]

Kommunalförvaltning.

Statens och kommunernas finansväsen.

Ortsavdragskommittén. Betänkande med förslag till ändrade kommunala ordsavdrag m. m. [5]
1949 års uppbördssakkunniga. 1. Betänkande med förslag till vissa ändringar i uppbördsförfarandet. [7]
1944 års allmänna skattekommitté. 4. Betänkande med förslag angående ändrade bestämmelser för beskattning av periodiskt understöd, m. m. samt av utdelning å svenska aktier och andelar i vissa fall, m. m. [21]
Länsstyrelsernas organisation och ställning inom länsförvaltningen. [28]

Politi.

Nationalekonomi och socialpolitik.

Betänkande angående rationaliseringsverksamheten inom den offentliga förvaltningen. [8]
Socialvårdskommitténs betänkande. 17. Utredning och förslag angående lag om socialhjälp m. m. [11]
Statsbidrag för ålderdomshem. [22]
Partsorgan inom yrkesinspektionens distrikt. [30]

Hälsa- och sjukvård.

Betänkande med utredning och förslag angående fordringar på synförmågan för anställning i allmän och enskild tjänst m. m. [19]
Statens sjukhusutredning av år 1943. Betänkande 5 angående verksamheten vid sjukhustvätterierna och möjligheterna att rationalisera densamma. [23]

Allmänt näringsväsen.

Elkraftutredningens redogörelse nr 2: 18. Redogörelse för detaljdistributörerna samt deras råkraftkostnader och priser vid distribution av elektrisk kraft. Örebro län. [1] 2: 19. Västmanlands län. [18]
Den svenska elbranschens kapacitet och konkurrenshållanden. [10]

Fast egendom. Jordbruk med binärningar.

Undersökning rörande brukskostnadernas samband med åkerfältens storlek, form och beskaffenhet. [20]
Betänkande angående arbets- och kapitalkostnaderna i jordbrukskalkylen. [29]

Vattenväsen. Skogsbruk. Bergsbruk.

Betänkande angående tyskgruvorna och centralorgan för gruvärenden. [2]

Industri.

1948 års järnbruksutredning. Betänkande angående järnbrukens arbetskraftsförsörjning och därmed sammanhängande problem. [15]

Handel och sjöfart.

Utredning angående de handelspolitiska arbetsformerna m. m. 2. Redogörelse för de olika avtalstyperna i det svenska avtalssystemet. [9]

Kommunikationsväsen.

Betänkande rörande Sveriges smalspåriga järnvägar. Del 4. De smalspåriga västgötabanorna. [14]
Betänkande med förslag rörande decentralisering inom väg- och vattenbyggnadsverket m. m. [17]

Bank-, kredit- och penningväsen.

Utredning angående överflyttning av viss del av riksbankens rörelse till en statlig affärsbank m. m. [6]

Försäkringsväsen.

Kyrkoväsen. Undervisningsväsen.

Andlig odling i övrigt.

Betänkande med förslag angående folkskolans disciplinmedel m. m. [3]
Skolöverstyrelsens utlåtande angående beskäring av timplanerna vid de allmänna läroverken m. fl. läroanstalter. [4]
Handelsutbildningskommitténs betänkande och förslag. 1. Handelsgymnasier. [12]

Försvarsväsen.

Skyddsrum för civilbefolkningen. [13]

Utrikes ärenden. Internationell rätt.